

HRVATSKI

PLANINAR

9 • 1995
RUJAN

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Godište 87 Rujan 1995 Broj 9
Volume 87 September 1995 Number 9

SADRŽAJ

Prva hrvatska himalajska ekspedicija "Cho Oyu '95" krenula na put	241
Dr. Željko Poljak: HPD-ova baština	242
Smilja Petričević: Rašeljka	245
Martin Sušac: Na skupnom ležaju	248
Jakša Kopić: Prva šumska učionica na Medvednici	251
Josipa Štibrić: Rododendron na Sljemenu	252
Vladimir Jagarić: Sopotska mlinarica	253
Vladimir Jagarić: Žumberačka kronika, II	254
Slavko Tomerlin: Novi put na Vratarski kuk kroz Rožanske kukove	255
Tomislav Jagačić: Planinarski vagon	258
Reka Purko: Kako smo postali poluvodići	259
U Japanu planinare i starci	261
Izložba "120. obljetnica hrvatskog planinarstva" u Samoboru	263
Novim i nepoznatim stazama	264
In memoriam Danijelu Vukušiću	265
Tko je tko u hrvatskom planinarstvu	266
Planinarstvo u tisku	267
Zaštita prirode	268
Vijesti	269

Slika na naslovnoj stranici:

Planinari na Kornatskim vrhovima

Foto: Dr. Ž. Poljak

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-41000 Zagreb, A. Cesarca 5

UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Željko Gobec, Jakša Kopić, dr. Milivoj Kovačić, prof. Krunkoslav Milas i Tomislav Pavlin

Pretplata za 1995. godinu 65 kuna (za inozemstvo 35 DEM), poštanskom uplatnicom na žiro račun Hrvatskog planinarskog saveza broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. UPOZORENJE! Na uplatnici bezuvjetno unijeti u rubriku "Poziv na broj" u mali prozorčić brojku 02, a u veću svoj pretplatnički broj koji se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog časopisa. Bez toga broja pretplata se gubi (banka dostavlja samo podatak o pretplatničkom broju). Novi pretplatnici trebaju taj broj tražiti od Saveza (pismeno u Kozarčevu 22, telefonom 448-774) ili Savezu poslati fotokopiju uplatnice.

IZDAVAČ I REDAKCIJA: Hrvatski planinarski savez, HR-41000 Zagreb, Kozarčeva 22, tel. i fax 01/448-774 (8-14 sati). Izlazi u 12 brojeva godišnje. Prvi broj izašao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine".

TISAK: Štamparija "Spiridon Brusina", VI. Danica i Ante Pelivan, Lomnica D., Velika Gorica

Tiskanje časopisa omogućuje donacijama Tvorница boja "Chromos" Samobor

Na ovaj časopis ne plaća se osnovni porez na promet na temelju mišljenja Ministarstva prosvjete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92-9201 od 16. 3. 1992)

Prva hrvatska himalajska ekspedicija "Cho Oyu '95" krenula na put

U okviru obilježavanja 120. obljetnice hrvatskog planinarstva i njene proslave pod visokim pokroviteljstvom Predsjednika Republike dr. Franje Tuđmana, jedna je od najznačajnijih akcija organiziranje himalajske alpinističke ekspedicije na jedan od najviših vrhova na svijetu.

Države himalajskog područja (Pakistan, Indija, Nepal i N.R. Kina) traže pismeno jamstvo nacionalne planinarske organizacije na temelju kojeg njihovo ministarstvo turizma izdaje dozvolu za uspon koja je naslovljena na ime zemlje iz koje dolaze alpinisti. Sada ona po prvi put glasi na Hrvatsku.

Cilj ekspedicije je uspon na šesti vrh na svijetu Cho-Oyu (8201 m), u Tibetu (N.R. Kina), u srednjem dijelu Himalaje. Uspon će biti izведен kroz 3000 m visoku, snijegom i ledom pokrivenu sjeverozapadnu stijenu i to bez upotrebe umjetnog kisika iz boca, s nakanom da se s vrha najmanje tri člana ekspedicije spuste na skijama i da jedan poleti s padobranskim jedrom u dolinu, što bi u modernom alpinizmu predstavljalo rezultat svjetske vrijednosti.

Članovi ekspedicije su sada u Nepalu radi aklimatizacijske i logističke pripreme, a početkom rujna idu 150 km kamionima do kineske granice, uz pomoć stotinjak dolinskih nosača na odronima koji su zbog ovogodišnjeg izuzetno snažnog monsuna prekinuli cestu na četiri mjesta. Slijedi 300 km preko tibetanske visoravni do kraja ceste na 5200 m, 40 km pješice s yakovima (nosit će 6 tona opreme) do Bazanog logora na 5400 m, aklimatizacija, postavljanje tri visinska logora (6400, 7000 i 7500 m), te završni uspon i silaz, s pričuvom u razdoblju od 28. rujna do 8. listopada. Povratak u Kathmandu 13., a u Zagreb 26. listopada.

Kontakt s ekspedicijom je za vrijeme boravka u Tibetu preko satelitskog telefona (sustav INMARSAT).

Sastav ekspedicije

1. Darko Berljak (45), vođa ekspedicije, dipl. ekonomist
2. Mario Bago (42), NDT-operator
3. Željko Brkić (28), privatni poduzetnik
4. Krešimir Doždor (24), student strojarstva i brodogradnje
5. Krešimir Kučinić * (37), privatni poduzetnik
6. Boško Mrden (43), ing. graditeljstva
7. Danko Petrin ** (32), dipl. ing. strojarstva
8. Branko Puzak (39), turistički djelatnik
9. Mario Rodeš * (32), privatni poduzetnik
10. Branko Šeparović * (48), dipl. ing. strojarstva

11. Vinko Tomaš (40), odvjetnik
12. Jasmina Vicenski (24), studentica ALU

* skijanje s vrha

** polet padobranskim jedrom

Devetorica članova ekspedicije bili su od prvih dana agresije na Hrvatsku dragovoljci domovinskog rata u specijalnim planinskim postrojbama ZNG-a, kasnije HVa, te nositelji su Spomenice 1990-1992.

Ekspedicijski proračun (u US \$)

Transportni troškovi	32.000
Razne dozvole	9.600
Smještaj i prehrana	12.000
Razna osiguranja	4.000
Zajednička spec. oprema	18.000
Osobna spec. oprema	19.000
Prateće lokalno osoblje	13.000
Ukupno	107.000

Zajedničku i osobnu opremu dao je generalni sponzor ili je privatno vlasništvo članova, od ostalih 76.600 US \$ sponzorska i vlastita sredstva su 61.000 US \$. Razlika od 9.600 US \$ pojavila se zbog takse za iznenadnu posudbu satelitskog telefona i novog odrona na najsloženijem dijelu ceste u Tibetu (trošak za lokalne nosače), što je u međuvremenu riješeno.

ORGANIZATOR: Hrvatski planinarski savez, Zagreb

GENERALNI SPONZOR: "MEA", Varaždin
POKROVITELJ SVIH OSIGURANJA: "Osiguranje Helios", Zagreb

MEDIJSKI POKROVITELJ: "Večernji list", Zagreb

POKROVITELJ TK SATELITSKIH VEZA: Suma electronic, Rijeka

ZLATNI SPONZORI

Amadeus-Croatia d.d., Gradske ured za obrazovanje, kulturu i znanost, Imper-International, ABB, Ingra, Isotherm, Rad-inžinjering, Zagrepčanka, Klara, Pliva, Elektroda, Hrvatska lutrija, Koleks, Printex, Herbert Friedrich

SREBRNI SPONZORI

Hina, MTK Projekt, Zemljopis, Geba, Veterinaria, Bamont, Larasystem, Vindija, Školska knjiga, Županijska skupština Varaždin, Radin, Veterinarska stanica Čakovec, Gradsko vijeće Varaždin, Bonus, Belupo, Croatia airlines, IBM-Hrvatska, Lijanovići, Sport-tours, Privredna banka, Mundus d.o.o., Končar, Cementara Našice

BRONČANI SPONZORI

Free Dal, Restitutia, Etis, Interservis, Finkont, Bistro Katarina, Xyloforma, Varaždinska banka, Derma, Crijevara, Koka Pekara, Fima, Damaž, Total Tembo, Intertrade ITS, Rhone Merieux, MGM Forma, Čurković, Robni terminal, Imput d.o.o., Berny comm., 4Mate

DONATORI

Olympus, KLM, Everest-trekking, Equicolor, Zagrebački melem, Grafoplast-Kult, Jet Set, Hrvatski olimpijski odbor

HPD-ova baština

DR. ŽELJKO POLJAK, ZAGREB

Hrvatsko planinarsko društvo (HPD), koje je osnovano 1874. godine, sve do svoga ukidanja 1945. vodilo je posebnu evidenciju o nekretninama u svom vlasništvu i u vlasništvu svojih podružnica te brižno čuvalo dokumentaciju kojom je moglo dokazati svoja imovinska prava i prava korištenja. Hrvatski planinarski savez, koji je po tradiciji HPD-ov nasljednik, posjeduje velik broj dokumenata iz razdoblja od 1918. do 1945. godine o vlasništvu nad nekretninama koje je HPD kupilo ili steklo na neki drugi način. Dokumentacija je

uredno pohranjena u jednoj mapi teškoj oko tri kilograma i predstavlja neprocjenjivu vrijednost. Sadrži kupoprodajne i najamne ugovore o nekretninama, zbirni i pregledni "Iskaz društvenih nekretnina", Popis planinarskih objekata koje je HPD nakon ukidanja svih planinarskih društava u NDH 1941. godine dobilo na upravljanje (Runolist i Glavica na Medvednici, Kuća HTK "Sljeme" na Prekrižju u Samoborskom gorju te velik broj kuća u BiH: 16 kuća bivšeg Društva planinara BiH, 5 Prijatelja prirode, po dvije od Kosmosa, Slavije i

Ski kluba, 3 od Romanije i jednu od Đerzeleza) i, napokon, Zapisnik o primopredaji cijelokupne svoje imovine 1945. godine, kada je HPD ukinuto odlukom komunističke vlasti. Dokumentaciju je vodio HPD-ov tajnik Josip Plaček i ona može poslužiti kao uzor kako se vodi briga o planinarskoj imovini. Ovome valja dodati i golemu dokumentaciju o Tomislavovu domu, koje, zajedno s dokumentima poslije drugog svjetskog rata također ima nekoliko kilograma.

Današnja planinarska društva nerijetko imaju teških imovinsko-pravnih neprilika, ponekad im se čak pokušavaju oduzeti njihovi objekti, no valja priznati da su za to često i sama kriva jer nisu pravodobno mislila i na pravnu stranu prilikom izgradnje. Izgleda kao da je mnogim planinarskim djelatnicima lakše proljevati znoj na dobrovoljnim radovima oko gradnje nego "srediti papire" koji će im zajamčiti nesmetano korištenje teško stecenih kuća i zemljišta na kojima te kuće stoje. Zapravo bi reguliranje vlasništva nad zemljištem gdje će objekt stajati trebalo biti prva briga, čak i prije postavljanja kamena temeljca, jer će tako osigurati svoj objekt od pokušaja otimanja u budućnosti. Sjetimo se samo brojnih pokušaja oduzimanja Doma na Jankovcu ili one nemile, ali i poučne afere 1975. godine kada je tadašnji Socijalistički savez BiH zahtijevao od Socijalističkog saveza SR Hrvatske da pokrene postupak protiv Planinarskog saveza Hrvatske zbog "nacionalističkih pokušaja svojatanja BiH-objekata" jer smo u knjizi "Hrvatsko planinarstvo" (str. 272) objavili zemljopisnu kartu s lokacijama svih HPD-ovih objekata, među njima i onih u BiH. Zahvaljujući sačuvanim dokumentima, npr. originalnim "tapijama" (izvacima iz zemljišnih knjiga), mogli smo dokazati koje su planinarske kuće u BiH naše vlasništvo (npr. Veliki Vilinac na Čvrsnici, Bukovik nad Sarajevom, Stožer nad Bugojnom itd.). Nažalost, kad smo tu dokumentaciju poslali na uvid u Sarajevo, na čudan je način "nestala" nakon smrti tajnika PS BiH Franje Zrinušića (umro 1976.), ali je zahvaljujući dokumentima afera bila ubrzno okončana.

Radi ilustracije, evo nekoliko pabiraka iz sačuvane HPD-ove dokumentacije, korisnih možda i današnjim planinarskim društvima koja nastavljaju tradiciju nekadašnjih HPD-ovih podružnica i imaju, kako mi mislimo, pravo naslijedstva njihove imovine. Najmanje što bi društvo moglo poduzeti

Jeste li znali da su ruševine Okića i Cesargrada planinarska svojina, službeno upisana u zemljišnim knjigama.

jest da potraži od Saveza fotokopije dokumenata o predratnim objektima na svom području te da ih, za svaki slučaj, pohrani u svojim arhivima.

JANKOVAC. Zakupnim ugovorom od 27. 3. 1939. S.H. Gutman d.d. u Belišću daje HPD-u u Zagrebu u zakup na 99 godina, uz godišnju zakupinu od 10 dinara, kat. čet. br. 612/1 upisanu u zemlj. knj. ul. br. 56. porezne općine Slatinski Drenovac u površini od 614 čhv, na kojoj će, kako stoji u dokumentu, "podružnica Jankovac iz Osijeka izgraditi planinarski dom" (originalni ugovor ovjeren od javnog bilježnika i potvrda da je isprava provedena u gruntnovici kod kot. suda u Slatini 26.4.1939. pod br. 724). Dakle, ugovor istječe 2038. godine i Jankovac nam dotle nitko ne bi smio osporavati!

HAHLIĆI. Zemljišna zajednica urbanske općine Grobnik, na temelju zaključka glavne skupštine 23.6.1929. točka 2, darovala je ugovorom od 24.8.1930. HPD-u, podružnica "Velebit" u Sušaku, dio kat. čest. br. 3981 upisane u grunt. ul. br. 460 porezne općine Dražice, u površini od 317 čhv, za planinarsku kuću, s pravom gruntnog prenosa na svoje ime (ovjereni prijepis, koji je potpisao glavar Hlača). Dodajmo da je ministar trgovine i industrije Kraljevine Jugoslavije doznačio podružnici "Velebit" 30.000 dinara za gradnju kuće i da je taj novac 1.6.1926. potpredsjednik HPD-a Mirko Bothe uručio predsjedniku "Velebita" dr. Dinku Viteziću (originalna Vitezićeva priznanica). Kuća je bila otvorena već 31.10.1926. (za vrijeme rata je propala, obnovljena je 1968.).

PETROV VRH. Podružnica HPD "Vrani kamen" iz Daruvara dobila je 1933. na temelju ugovora s Imovnom općinom u Vinkovcima pet jutara zemljišta na Petrovom vrhu na 99 godina uz godišnju najamninu od 50 dinara, dakle, do 2032. godine. Na njoj je podružnica sagradila planinarsku kuću (otvorenje 28.5.1939.), koja je obnovljena 1959. Iste je 1933. godine općina oduzela podružnici lugarnicu na Poganom vrhu koja je ugovorno služila kao planinarsko sklonište (podaci iz dopisa podružnice Središnjici HPD-a u Zagrebu). Priložene su i dvije fotografije za vrijeme gradnje doma te skica pročelja.

RAVNA GORA. Kupoprodajnim ugovorom od 23.1.1937. dr. Rikard i Marta Anninger iz Beča prodali su HPD-u za 3.000 dinara svoju šumu u površini od 1 ral i 1490 čhv, ležeću u grunt. ulošku br. 531 (sada br. 1243) por. opć. Kamenica, čest. kat. broj 2130 (pod novom oznakom 2130/2). Sačuvan je ne samo originalni ugovor, nego i odluka sredskog suda u Ivancu broj 586

od 9.6.1937. kojom se dozvoljava uknjižba vlasništva na korist HPD-a u Zagrebu (Po HPD-ovom statutu podružnice nisu mogle stjecati pravo vlasništva, nego samo Središnjica u Zagrebu). Kuća je sagradena 1932., spaljena 1944., obnovljena 1963. godine.

KALNIK. Kupoprodajnim ugovorom od 8.7.1934. Zemljišna zajednica Kalnik prodala je HPD-u za 200 dinara svoju parcelu od 5 rali (grunt. uložak 129, por. opć. Kalnik, dio čestice 229/7 pod novom oznakom kat. br. 229/14). Ujedno je utvrđeno pravo služnosti crpljenja vode i izvođenja vodovoda s izvora pod Kamenom Predavec zvanim (ovjereni orginal). Dom je sagraden 1935. g. i do danas sačuvan.

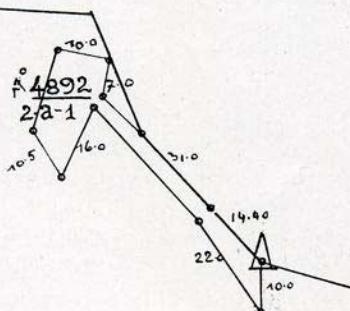
IVANŠČICA. Darovnom pogodbom od 14.4.1929. (ovjereni orginal) Martin Zabavnik iz Budinšćine daruje HPD-u u Zagrebu dio nekretnine čest. kat. broj 4892/2 - a šuma Belečka gora, pod novom oznakom kat. broj 4892/2-a1 u površini od 367 čhv upisanih u grunt. ul.

MOSOR. Zemljište na kojem je planinarski dom, HPD je dobilo pogodbom u obliku dva notarska zapisa koja je potpisao splitski notar Bruno Katalinić. U prvom spisu od 4.5.1928. stoji da Ivan Sinović iz Žrnovnice daruje HPD-u na Mosoru parcelu ("nekretnine položene u por. opć. Sitno: z.k. 96: 3/12 dijela čest. zem. 6060/1-6060/2-6053/1,6053/2 biće 16. zemlja u Zagradje; 2z. k. 330: 1/3 čest. zem. 5369 biće i. zemlje u Poljičine; z.u. 417: 1/2 čest. zem. 5586-5587-5590 19. zemlja u Šipac"). U drugom spisu od 4.6.1928. stoji da Ante Korda pok. Petra, Andrija Korda pok. Petra i Špiro Korda pok. Mate, težaci iz D. Sitna, daruju HPD-u svoje čestice na Mosoru ("čest. zem. 5485/2 dio biće 16. z.u. 177 p.o. Sitno; čestica je podijeljena u podčestice 5485/2 5485/3 i 5485/4"). U prilogu je načrt mjeraca Dobrića od 28.3.1929. HPD se obavezuje da će "darovatelji biti prvi reflektanti za mjesto poslužnika ili gestioničara u budućem planinarskom domu (danasa Giromettin dom).

RISNJAK. Zakupnim ugovorom s državnim erarom Kraljevine Jugoslavije od 10.11.1930. , odobrenim na temelju rješenja Ministarstva šuma i ruda 28.10.1930. br. 33807, HPD-u se daje u zakup zemljište od 500 m² u sjekoredju VI, okružje 5, čestica 7, na području kr. Šumske uprave u Fužini na 90 godina, tj. do 31.12.2020. godine, uz godišnju zakupninu od 2 dinara (originalni ugovor). Dom na Risnjaku HPD je sagradio 1932, obnovio ga je PSH 1958, a danas je pod upravom Nacionalnog parka Risnjak.

OKIĆ. Sreski sud u Samoboru rješio je 24.8.1933. presudom Posl. br. P 51/3-1933 spor između HPD, podružnica "Japetić" iz Samobora (zastupnik advokat Adolf Weber iz Samobora) i skrbnika o ostavini grofa Stj. Erdoedija (konzul Republike Portugal Aleksandar Erman iz Zagreba) u korist "Japetića". Po zaključku tog suda od 20.9.1933. usvaja se prijedlog "Japetića" za uknjižbu prava vlasništva kat. čest. 3579 koja se sastoji od pašnjaka Okić i ruševine Okić grada (originalni dokumenti: gruntovni izvadak por. opć. Končica, grunt. uložak 705: A. Posjedovnica: kat. broj 3579, Plemićko zemljište, Pašnjak Okić i ruševine Okić-grada, 11 rali i 674 hrvati; B. Vlastovnica: Vlasnik jest: 1. "Japetić", podružnica Hrv. planinarskog društva u Samoboru; ovjereni prijepis sudske presude).

CESARGRAD. HPD je 27.6.1933. kupoprodajnim ugovorom kupilo od Prve hrvatske štedionice u Zagrebu za 10 dinara parcelu na Cesargradu (gruntovni izvadak p.o. Klanjec, grunt. uložak 559). Na zahtjev HPD-a (potpisani predsjednik A. Cividini i tajnik Vučak) kot. sud u Klanjcu zaključkom od 31.8.1933. dozvoljava uknjižbu prava vlasništva. Sudski ovjereni Vlastovnica: Uključuje se pravo vlasništva za korist HPD-a u Zagrebu (tek. br. 1/4). Godine 1951. sagradio je PD "Cesargrad" iz Klanjca planinarsku kuću na Cesargradu.

Ivanščica

Isječak iz geometarskog nacrta vrha Ivanščice iz 1928. g. (grund. uložak 209 p.o. Belec)

broj 209 por. opć. Belec, s pravom gruntovnog prenosa. Uz taj su dokument priložene još i ove originalne isprave: nacrt ovlaštenog geometra, katastralni posjedovni list, gruntovni izvadak i građevinska dozvola za planinarsko sklonište s vidikovcem na vrhu koju je izdao seoski poglavlar u Zlataru 1.6.1929. pod brojem 4824. Iz geometrovog nacrta vidi se da je HPD vlasnik zemlje na kojoj su današnji planinarski dom, vidikovac i piramida na samom vrhu Ivanščice.

LUKOVO POD ZAGRADSKIM VRHOM. Ugovorom od 20.3.1940. Središnja uprava HPD-a kupila je od odvjetnika dr. Ante Kuntarića, advokata iz Crikvenice (poslije u Zagrebu) za 25.000 dinara kat. čest. br. 3635/2 (319 čhv), 3635/3 (664 čhv) i 3635/4 (420 čhv) upisane u z.k.ul.br. 3162 k.o. Bribir, na kojima je sagradena vila, dogradena služinska soba te posebna zgrada garaže sa štalom. Kupovina je potpuno isplaćena (očitovanje sa svjedocima). Sredski sud u Novom je 24.5.1940. pod. br. Dn 75/40-1 donio zaključak da se na temelju tog ugovora spomenute tri čestice imaju uknjižiti na HPD na novootvoreni z.k. uložak broj 3231 (original ugovora, sudske zaključke i fotografija objekta).

SVILAJA. Općinski odbor općine sinjske odobrio je 9.2.1937. odlukom br. 1514 zaključak mjesnog zbora u Potravljisu od 25.10.1936. o besplatnom ustupanju općinskog zemljišta HPD-u u površini od 2500 m² pod uvjetom da HPD dobiveno zemljište pošumi. Na prijedlog uprave Primorske banovine br. 28918 od 28.4.1937, a u sporazumu Ministarstva unutrašnjih poslova 2043 od 7.3.1937, Ministarstvo financija Kraljevine Jugoslavije, Budžetski odjel, pod br. 5659/VII od 15.5.1937. odobri o je odluku općinskog odbora. Uprava primorske banovine dopisom br. II/3 No 29516 od 22.5.1937, obavještava o tome Općinsku upravu Sinj, a ona prijepis šalje HPD "Svilaja" u Sinj 20.6.1937. pod brojem 5640. HPD u Zagrebu oponumočilo je podružnicu "Mosor" u Splitu da ga zastupa u pogledu izmjere zemljišta, budući da je podružnica "Svilaja" likvidirana, te dopisom od 12.9.1939, obavještava "Mosor" da je Marijanu Vidovavljeviću iz Potravljisa isplaćen sav dug za gradnju kuće na Svilaji te da se na fotografiji vidi da je kuća pokrivena ali ne i dovršena. "Mosor" dopisom odgovara da je za upis u zemljišne knjige potrebno da geometar na terenu izmjeri zemljište jer nije još uneseno u katastarsku mapu.

Planinarska kuća na Lukovu pod Zagradskim vrhom 1940. godine, vlasništvo HPD-a. Tko zna postoji li danas?

DUGA RESA. U odluci Komisacionog kao razgodbog povjerenstva u Zagrebu broj 566-R-1941 od 14.2.1941., (sudski ovjeren prijepis) stoji: U rješenju podnesa HPD podružnica "Vinica" Duga Resa potvrđuje se, da je u konačnoj rješidbi ovog povjerenstva pod tk br. 220/10 uvedena čestica broj 1074/84 pašnjaka u Rogancu sa 120 čhv. na ime Hrvatskog planinarskog društva podružnica "Vinica" Duga Resa.

Rašeljka

SMILJA PETRIČEVIĆ, Split

Ostavismo za sobom Donji Dolac i eto nas u Gornjem Docu.

- Ova planina lijevo je Čukovača, visoka oko 700 metara, a mi idemo tamo prema Rašeljki. To je onaj prijevoj tamo što se ustoličio ispred nas put plavičastog zida - reče Ita.

- Neka mi bog pomogne - rekoh videći sive mo-

sorske gudure kako se dižu prema nebu, - to treba prejahati svojim nogama.

- Ne bojte! - se reče Ita. Nema nikakvih naglih uspona, put je veoma lijep i lagan, vijugav, zapravo to su serpentine, nekadašnja prometnica koja je spajala ovaj dio Zamosorja s njegovim južnim dijelom. Ovo je jedan od mnogobrojnih puteva.

Dine od pješčenjaka u Podmosorju

Ovuda su išle karavane, trgovci ...

- I stoka, svinje, građani, seljaci, lopovi, žandari - dodadoh ja.

- Namjerno nisu pravili velike i široke putove preko prevoja jer su se bojali kojekakvog zla s Istoka.

- Hm! Ništa im to nije pomoglo. Dojahaše Turci i Avari, divljaci i barbari, dojahali su i prije kratkog vremena i zabili nož u same grudi Mosora - rekoh sjetivši se jedne čika Jovine vikendice gore na Mosoru koja je sada poljubila zemlju. Da nije, uskoro bi čika Jovo i njegovi potomci proglašili da je to sveta srpska zemlja.

- Ovaj dio Zamosorja - nastavi Ita - pripadao je također nekadašnjoj Poljičkoj republici. Ova Gornja Poljica prostiru se između Mosora i Cetine na sjeveru i sada smo mi tu. Sastojala se od nekoliko sela i zaselaka, vrlo bogatih povijesnim nalazištima i vrlo važnih za proučavanje rane hrvatske kulture. Ovaj je predio bogat mogilama, crkvicama, stećcima, a stećak je, ako niste znali, nadgrobni kamen koji je štitio pokojnika od divljih zvjeri i pljačkaša grobova. Nažalost, neke je stećke pokrila zemlja, neke ljudski nemar, a neki su naprsto urušeni.

- Hvala ti Bože, divljaci smo bili i ostali - reče Maja.

Hodali smo polako preko stijena. Markacija nije bilo, a ako ih je i bilo, jedva su se nazirale. Vrijeme ih je izbrisalo. Mene uopće nije bilo briga, znala sam da Ita i Edo dobro poznaju ovaj dio Mosora. Ita je znala svaki detalj napamet, a ni Edo nije zaostajao za njom. I tako sam hodala za njima, puštajući svoje misli da lete naokolo kao divlja koza, samo su mi oči pasle. Među nama se našla i mlada gospoda iz Litve koja je naprsto cvala kao ruža od oduševljenja. Serpentine su se vijugale i polako, bez napora, stigli smo na prijevoj. Tu nam je pogled lutao dalekim bosanskim planinama i moje misli opet otprihnuše tamo daleko, daleko, gdje li su, jesu li još živi ...

- Smiljo! - rekoh sebi - dobro došla u ovaj kraj Mosora, ali ostani tu i ne leti okolo!

Spust. Polagan. Put širok, kamenit, bura malko piri, malko dere, ali ne smeta. Uopće, u planini mi ništa ne smeta.

Nakon nekog vremena Ita skrene s puta nekakvom kozjom stazom, bez markacije. I onda - zatvorila sam oči i opet ih otvorila. Zatvorila, zatresla glavom i otvorila ih širom da mi slika ne

pobjegne. Sanjam li ili je to stvarnost? Ta, ovo je Račabuša, mala kamena velebitska koliba, samo što ova ima limeni krov, malko uzdignut (tako ga je Tatek namjeravao i tamo napraviti). Kao kolibica babe Marije s lipom ispred (ovdje bijaše trešnja). Do zida je malena kamena klupa, oko je kamenjem ograđena livadica na kojoj raste kupus, crveni luk, a tu su i dva bureta s vodom. Sjela sam na kamenu klupu, onaku istu na kakvoj sam znala satima sjediti tam, daleko. Ptice su pjevale, vjetar je mrmorio, negdje je zalajao nekakav pas. To laje Maza! Ali ne, Maza bijaše daleko. I opet sjećanja navriješe i ne možeš ih izbrisati guminicom.

- Ovo je jedna od lovačkih kolibica - čujem Itin glas. Malko gore je još jedna, mnogo ugodnija. Tamo se može prespavati i duže boraviti, jer ima vodu, štednjak i sve što treba u planini. Na ljeto ćemo je posjetiti, zar ne?

Uđem u kuću. Unutrašnje zidove činio je prirodni kamen, samo je krov ležao na drvenim gredama. Na jednom se kamenu nalazi limeni sanduk s priborom za jelo, uredno složen i čist, a na drugom drugi sanduk, s hranom. Na stolu knjiga. Uza zid ognjište, kao neka terasa, s druge strane goli zid. Izadem opet napolje i nasmijem se široko, široko, jer slika je bila zaista vesela: djeca su

visjela na stablu poput majmuna, Dijana i Bucko gulili banane, Marijeta jela svoj sendvič. Edo pored vatre spremi gradele, Ita kuha kavu, Mare začinjava salatu u velikoj plastičnoj vreći, Branko nalijeva vino u čaše i kliče: "U zdravlje naše". Sladanino lice sija kao mjesecina, jer joj je ovo prvi uspjeli teži uspon (prošli put je doživjela maleni šok, izdala je snaga). Tanja je odvezala cipele i pokazala nažuljanu nogu. "Ne smeta, drugi put će biti bolje". Kad sam je na polasku upozoravala da nema pravu obuću za ovaj uspon, samo je mahnula glavom. Časna riječ, više nikada i i niko-ga neću upozoravati da ide u planinu pa makar obukao večernju toaletu ili frak sa cilindrom na glavi.

Za malenim stolom nas četrnaest. Raskoš i obilje, sreća i zadovoljstvo što smo tu, na planini, na okupu.

Spuštamo se opet lijepim i zavojitim seoskim putem. Ispred nas krajolik kakvog možeš vidjeti na švicarskim razglednicama. U nas takvih nema jer nemamo smisla ni duha da pokazujemo ljepotu naše zemlje, pogotovo ovakvog kraja "bogu iza nogu". Na jugoistoku se ustoličilo njegovo veličanstvo Biokovo, s bijelom krunom na glavi, zatim Omiška Dinara sa svojim kosinama i urvinama, a

Lovačka koliba na Rašeljki

dolje se protegnula visoravan Gata, sa crkvicom Sv. Ciprijana, poznatim muzejem i trgom gdje su se nekoć birali poljički knezovi.

- Tu su nadeni i ostaci stare bazilike kada se kopalo za crkvu - reče Ita, ali zaista nema smisla da vam više punim glavu poviještu. Idemo dalje!

Kamenolom. Pješčane dine kao ukleti dvorci iz dječijih bajki. I opet prijevoj. A dolje mirno teku tirkizne vode rijeke Cetine, žile kucavice ovog kraja.

- Na lijevoj strani klisure je Javornica, a na desnoj, poljičkoj je Ivankovica. S obje strane se nalaze dvije male kapelice. Legenda kaže da se slika Majke Božje selila iz jedne kapelice u drugu, a

nitko nije znao kako i zašto. A zašto su kapelice s obje strane, e, to opet najbolje objašnjava don Škobalj u svojoj knjizi. On misli da je to kršćanski nastavak poganskog kulta i blijeda uspomena na dualističko štovanje dvaju suprotnih božanstava - nastavlja Ita.

Tužne vrbe tiho su šumile na obalama rijeke Cetine i kupale svoje zelene kose u njene vode, s lijeva od nas uzdizao se sivi masiv Omiške Dinare.

- U ime oca i sina - povika neki babac ispred svoje kuće kad smo joj rekli da smo pregazili Mosor za sedam sati.

Nasmijali smo se i produžili put Omiša, do prvog kafića, da se malko okrijepimo.

Na skupnom ležištu

Zapis planinarskog outsidera

MARTIN SUŠAC, Zagreb

Kad sam oko pola noći među zadnjima ušao u veliku, jedva osvijetljenu prostoriju (jedna slaba žarulja žmirila je u dubini daleko od ulaza, pa je sve bilo u polutami i debelim sjenama), pomislio sam na moju negdašnju vojničku spavanaonicu u kasarni (tj. vojarni) s krevetima na kat i uskim prolazom kroz sredinu. Ali ovo naravno nije bila vojarna već spavanaonica u inače krasnom planinarskom domu, a gosti su bili planinari (među koje sam i ja upao). Istina, ležajevi su bili na daščanom podu i isto tako na katu uzdignutom na brojnim stupovima, ali to nisu bili odvojeni kreveti kao u vojarni, već su goli madraci s pokrivačima bili jednostavno poredani jedan do drugoga po daščanom podu bez ikakvih ograda; kako u prizemlju tako i na katu.

Hodajući oprezno nastojao sam naći neko mjesto na podu (na kat se trebalo penjati, a grstilo mi se i od same te riječi). Međutim, jedva raspoznatljivi u tmici, svuda su ležali par do para s malim razmakom bez mogućnosti "interpolacije". I kad sam već pomislio da mi penjanje ipak ne gine, pri-

mijetih razmak dovoljan za dvoje, i ubacih se. Pidžamu naravno nisam ponio (tko bi mislio na sve!), ali na brzinu utvrđih da je ni ostali nemaju, pa se s olakšanjem ispružih u punoj opremi i navukoh pokrivač na sebe. Ruksak sam stavio pored glave (tko zna?).

I odmah se prisjetih dolaska u vojsku. Već prve noći u kasarni (spavao sam na gornjem dijelu kreveta na kat) ukrali su mi ranac sa stvarima i sa cipelama uzeli nove, čiste, bijele parhetne šuferice (platno za omotavanje nogu umjesto čarapa), a umjesto njih stavili užasno prljave i znojne. Cijela spavanaonica mi se smijala kad sam ujutro pitao da se netko nije možda možda zabunio. Također se prisjetih spavanja u odijelu. Zime su, naime, tada bile oštре, a u Sarajevu posebno hladne (iz pipa su visjeli ledeni mosurovi i nismo se mogli ni umivati). Iako se nije ložilo, za spavanje smo dobili samo po jedan pokrivač, pa smo po noći stavljali na sebe i šinjel i odijelo. Kako ja, po svom običaju, volim sve pojednostavniti, pade mi na um

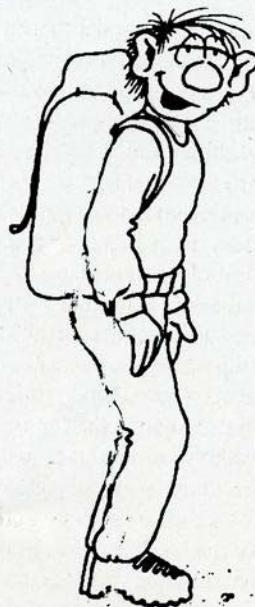
Na usponu ...

da je mnogo bolje i jednostavnije leći obučen i obuven, a samo šinjel staviti na pokrivač. I zaista, bilo je mnogo toplije, a i sobni me je starješina ujutro pohvalio. On je inače malo mucao. Rekao je: "Oootkud ttti, Mmmaaaartine, sad najednom ppprvi uuustaješ?" A nisam ustajao prvi, ustajao sam opet zadnji kao i ranije, ali sam prvi bio gotov - nisam se trebao oblačiti. Nezgoda je, međutim, bila što sam ustajao zgužvan kao da me je krava žvakala. Takav ću biti i sada, zabrinuh se. Ali ponovo odlučno odustah od svlačenja: ako se ni drugi ne svlače, zašto bih ja?

A ti drugi, s obje moje strane, bili su parovi stisnuti jedno uz drugo i pokriveni samo jednim pokrivačem. Ono dvoje s moje desne strane upravo su utihnuli ("šuti i spavaj!" bilo je posljednje što je on njoj otresito šapnuo). Ali oni s moje lijeve strane još dugo su se prigušeno zasmijavali i došaptavali (ona je ležala na njegovoj desnoj ruci licem u lice). I inače je u prostoriji, naročito u početku, sve brujalo od poluglasnog pričanja, šaptanja i povremenog dječjeg cirilika. A kad bi netko nešto na nečiji račun glasno lanuo (kao otelo mu se), cijela bi soba zahihotala. To se još više događalo kad su neki počeli ponešto dobacivati jedni drugima, najčešće duhovito, a pogotovo kad bi netko kratko prepričao poneku iznimnu izletničku dogodovštinu nekog od planinara, dakako, duhovito uveličanu. I još više kad bi ga ovaj isprav-

ljaо ili nadopunjavaо. Zbog toga bi se po koji put cijela soba tresla od smijeha. I uopće, atmosfera je dugo bila nabijena nekom živahnom uzbudenošću punom želje za smijehom, pa je, poput iskre, bila dovoljna i neka inače sasvim nevina primjedba (možda baš zbog toga što je u toj atmosferi bila sasvim neprikladno nevina). I ja nehotice zaključih kako mora da je kod ovih planinara srce radosno, pa im je stoga sve i smiješno (i bi mi ponovno drago da sam upao među njih). A kad se sve počelo naglo stišavati, neočekivano su se neka djeca glasno zacirlikala. "Hoćete li vi tamo već jednom prestati!", uzviknuo je nervozno jedan promukli muški glas. Onda je najednom nastala potpuna tišina sve dok jedan malac nije prasnuo u prigušen smijeh. Kratko su se zatim nasmijali još i neki drugi stariji, a onda je jednak naglo sve potpuno utihnulo. Spavanje je, dakle, počelo. Ali za mene nije.

Naime, malo nakon toga primjetio sam noge i donji dio nekog ženskog tijela kako graciozno šeće uskim prolazom jedva vidljiva u polutami (ona slaba žarulja još nije bila ugašena). Kod mog se ležaja kratko zaustavila i opet produžila. Traži mjesto, pomislio sam i, uplašivši se da ne legne pokraj mene, smjesta se pomaknuo prema sredini mog slobodnog prostora da bi izgledalo kao da više nema mjesta. (Ja sam, naime, beskompromisno vjeran svojoj ženi. Što jest, jest; moram to priz-

... i na silazu

nati makar kako inače to možda bilo nekom neobično; a na neku možebitnu podmuklu i zlobnoklevetničku primjedbu odlučno odgovaram: "I uvijek sam bio, molim!" - mislim vjeran.) Ali graciozna planinarka je prošla i nije se vraćala, utvrdih s olakšanjem. To, međutim, ne znači da se neće vratiti - opet se uplaših; ovo je možda samo izviđanje, pomislih s nekom jezom. I što, dovraga, ako se vrati, upitah se sad već takorekuć u panici. To jest, ako se vrati i, na primjer, pristojno zamoli: "Molim, gospodine, ima li tu jedno mjesto za мене?" Ja ču se naravno praviti kao da spavam, ali ona će lagano taknuti moju nogu i zagrebački ljupko reći: "Samo jedno mjestašce, molim; neću smetati, jamčim." Onda ču se ja kao trgnuti i pogledati je tobiož iznenaden, a ona će još ljupkije šapnuti: "Mjesto, znate?" - uz ispričavajući smiješak dakako: to jest, kao eto žali, ali ima na to pravo. - Mjesta, kažete?", promrmljat ču ja, munjevitno smišlja-jući što da odgovorim, te odmah uljudno dodati: "Ima, naravno. Izvolite samo." Jer što bih mogao: mjesta očigledno ima pa bi svako nijekanje bila ne samo nedopustiva sebičnost već i suprotno njenom pravu i ljudskoj solidarnosti općenito, planinarskoj naročito. Onda će ona primjetiti: "Oh, pa nema pokrivača. Dozvoljavate li samo krajčak vašeg, čini se da je dosta širok?" - "Kako ne!", uslužno ču kliknuti (šaptom, naravno). "Ali video sam puno pokrivača odmah kod ulaza; ako želite donijet ču vam i dva za slučaj da noć bude hladna", dodat ču jednakost uslužno. - "O, baš vam hvala. Vrlo ste ljubazni; čak ste neobično ljubazni", reći će zatim ona s lako ironičnim podsmejhom u glasu. I zbog toga njenog ironičnog podsmijeha ja se najednom uvrijedih i nekako čak naljutih, baš kao da će se sve to zaista tako i dogoditi, kao da sav ovaj nekakav budući razgovor nije posve izmišljen, te smjesta odlučih: neću da bude tako! "Sve iznova", viknuh u sebi.

Dakle, počeh iznova zamišljati: ona, kao i prije, dolazi, saginje se i proviruje k meni i moli za mjesto (lice joj zbog tame ne mogu jasno razaznati ali glas joj je ugodan). I sve tako teče razgovor kao i prije sve dok ne zatraži "krajčak pokrivača". Ako već traži krajčak, a pokrivač je zaista širok - razmišljao sam strogo racionalno - zašto joj ne bih udovoljio, pogotovo kad je rekla da neće smetati. (A i kako bi, dođavola, i mogla smetati? - svadljivo naglasih kao da odgovaram onom nekakvom drugom tvrdoglavom "nerazumniku" u sebi, koji

mi sumnjičavo mašući glavom dobronamjerno ukazuje na mogućnost opet nekoga mog farizejsko-devijantnog licemjerja.) I tako, konačno odlučih da joj treba udovoljiti. Dakle, ponavljam, ona će zamoliti "krajčak pokrivača", a ja ču susretljivo dopustiti: "Ta naravno, dovoljno je širok. Izvolite, izvolite samo, i ne samo krajčak!", reći ču s onom distancicom hladne objektivnosti (da ne bi slučajno pomislila nešto što ne bi bilo pristojno), te ču povući više od polovice pokrivača prema njoj ne mareći što će mi leđa možda ostati gola (treba se malo i žrtvovati za druge, samozadovoljno ču pomisliti). Ona će se onda privući kao "hitri račić morski" (ovako je, sjetih se odnekud, tepao Begović, taj "bezimeni pustolov", onoj svojoj "maloj, slatkoj Lidy"). "Uh, kako je kod vas toplo, a vani je već hladno; smrzla sam se", prošaptat će zatim ona drtureći i uvlačeći se sve više k meni pod pokrivač. A ja ču se, dakako, da joj ne bih smetao (a i zbog pristojnosti) sve više odmicati te na koncu sasvim ispasti ispod pokrivača.

I upravo kad sam se opet naljutio ("Zašto bih, dovraga, baš ja morao ostati bez pokrivača?") i kad sam odlučio da opet sve brišem i da sve ponovo počнем zamišljati, iznad mene je oštrosabljesnulo svjetlo neke baterije (onu sobnu žarulju je već netko u međuvremenu bio ugasio). "Ima li tu jedno mjesto?", štrecnu me jedan grubi muški glas. "Kakvo mjesto?", promučah ne snalazeći se odmah gdje sam. "Pa za spavanje; kakvo bi drugo bilo, sunce mu žarko!", bio je očito malo pri piću. "Ima, ima, naravno", rekao sam pomirljivo i, pomalo zaplašen, pomaknuh se sa svojim pokrivačem prema paru iza mene. A on, čim je legao i navukao na sebe donešeni pokrivač, odmah je snažno zahrkao. Kakav li samo san imaju ti ljudi, divio sam se. I opet se prisjetih vojske.

Tako mi je, malo nakon dolaska u vojsku, ostalo u džepu samo pet "banki", a to su bile dvije čaše vina ili polovica lutrije. Kupio sam lutriju. I cijele noći uoči izvlačenja nisam spavao, sve u silnoj brizi kako ču i u što utrošiti tolik novac kad sutra dobijem glavni zgoditak. Sutra nisam dobio ni ulog. Tako i sad: sreća da je došao ovaj momak, jer tko zna što bih još uludo smišljao i bogzna kad bih zaspao. Ovako sam cijele noći spavao snom bez sanjanja. Hrkanje mi nije nimalo smetalо.

O jutarnjem buđenju i ostalom možda drugi put; naravno ako gospodin urednik i ovo propusti.

Prva šumska učionica na Medvednici

JAKŠA KOPIĆ, Zagreb

Uprava Šumarije Zagreb ili, bolje rečeno, Uprava Parka prirode Medvednica, na poticaj Gradskog sekretarijata za obrazovanje, kulturu i znanost grada Zagreba, da se uključi u izradu "Programa slobodnih aktivnosti učenika", izradila je program uređenja "šumskih učionica". Prema tom programu, na dvadesetjednoj lokaciji moći će se provoditi organizirana rekreativna i obrazovanje mladeži svih uzrasta.

U programu se kaže da "predložene lokacije omogućuju da sve škole osnovnog i srednjeg obrazovanja i dječiji vrtići za predškolsko obrazovanje mogu odabrati i koristiti pojedinu "Šumsku učionicu" isključivo za svoj program slobodnog vremena. Time bi se djecu i učenike vezalo za jedan njihov najbliži šumskorekreativni ambijent, koji će oni trajno održavati i uređivati, te unositi svoje ideje za njegove dopunske sadržaje".

Za planinarsku javnost navodimo i lokalitete na kojima će biti šumske učionice: Glavica-Veterinica, Ponikve, slap Sopot, Risnjak, Grafičar, Medvedgrad, Snopljak, Kraljičin zdenac, Pusti dol, Adolfovac, Bliznec, Sljeme, Šumarev grob, Puntjarka, Hunjka, Gorčica, Markuševac, Bačun, Oštrica, Rasuha i Markovčak. Čitatelji, posebice poznavatelji Medvednice, uočit će da ovim programom nije obuhvaćen istočni dio Medvednice. Razlog je taj što Uprava Šumarije Zagreb upravlja Medvednicom od njezinog najzapadnijeg dijela do staze koja preko Marije Snježne vodi do planinarskog doma na Lipi. No to ne znači da se i susjedna šumska gospodarstva ne bi mogla uključiti u ovaj program, za što bi inicijativu prvenstveno trebala dati planinarska društva s tog područja (Lipa", "Blaguš", "Zelina", "Stubičan" i "Runolist" iz Oroslavlja). Napominjem to zato što se upravo na području djelovanja tih društava nalazi niz lokaliteta zanimljivih za ovakve škole.

A evo i kratkog opisa jedne šumske učionice, odnosno prema programu koje će objekte imati: otvorena učionica kružnog oblika (amfiteatar), promjera 10 metara, sa sjedištem za oko 50-

ak djece; kućica za igru i zaklon, drvena, tlocrtna 4,00 x 3,20, visine 2,20 m, pokrivena krovom, poloutvorenih vanjskih ploha, s klupama za sjedenje i malim trijemom i drveni natkriveni pano s 8 ploča i slika prirodnih zanimljivosti Medvednice. Osim ovih sadržaja, u sastav šumske učionice dolazi i nekoliko kućica za gniježđenje i hranjenje ptica, panjevi raznih visina za skakanje, podesno rašljasto drvo za penjanje, poneka skulptura prirodne forme drveta i sl. Ostali sadržaji mogu se dodavati i naknadno, dogovorno s pojedinim zainteresiranim obrazovnim djelatnicima.

I na kraju, prva šumska učionica kod lugarnice iznad Kraljičinog zdenca već je završena, pa je zainteresirani mogu pogledati i dati svoje primjedbe.

Rododendron na Sljemenu

JOSIPA ŠTIBRIĆ, Zagreb

Kad bi se javilo proljeće, a zov encijana postao neodoljiv, napuštala sam ono svoje računovodstvo i grad u kojem je proljeće nalik siromašku i odlažila bih u prirodu, nekamo u šumu.

Tako sam se našla u Gorskom kotaru, na Pohorju, u Logarskoj dolini, Gozd Martuljku, a jednoga davnog proljeća teško sam si izborila slobodu, da bih zatim kao ptica odletjela u Log pod Mangartom. A Log pod Mangartom je divan kraj.

Poput kakvog velebnog oltara uzdižu se iznad njega Mangart i Jalovec, čineći ga jednim od najljepših alpskih sela.

U tim sam krajevima živjela s proljećem, a kad bih se sva preporođena vraćala, uvijek sam sa sobom ponijela kakvu biljku.

Iz Martuljka sam ponijela snježnicu, s podnožja Kleka i Planice primule, iz Logarske doline encijan i snježnicu te ih sadila po Sljemenu.

I živjele su te biljke dok se ne bi iskorijenile ili dok ih netko ne bi pogazio.

Snježnice su se održale i same se dalje rasijavaju.

U Logu su mi najljepše bile šetnje dolinom

Koritnice.

I odatle sam željela ponijeti nešto sa sobom. Ovaj put je to imao biti rododendron, pa iako sam sumnjala da će se primiti, borila sam se s jednom žilavom grančicom, dok je nisam isčupala.

Posadila sam je u limenku od konzerve i na povratku cijelim dugim putem nisam je ispuštala iz ruku od straha da je negdje ne zaboravim.

Po dolasku u Zagreb, žičarom sam je prenijela na Sljeme i našla joj prikladno mjesto iz kojeg sam je još jednom presadila.

Na moju veliku radost, primila se mala grančica i počela pretvarati u grmić, koji je postajao sve veći.

Tek nakon jedanaest godina rododendron se potpuno pokorio i procvao. Od onda cvate svake godine.

Živi moj *Rododendron hirsutum* na Sljemenu već dvadesetidevet godina.

Bogato mi je uzvratio ljubav kojom sam ga prenijela i kojom sam pratila njegov rast.

Pri svakom našem susretu dočara mi ujedno i ljepotu doline Koritnice.

Sopotska mlinarica

VLADIMIR JAGARIĆ, Zagreb

Učinimo svoje planinarenje zanimljivim! Pogledajmo što se sve događa i nalazi oko nas prigodom planinarenja. Toliko ima toga lijepog, tajanstvenog i zanimljivog na putevima koje planinareći prolazimo. Treba samo htjeti vidjeti, promatrati, zaustaviti se kod nečeg nepoznatog, raspitati se!

Jeste li primijetili, na primjer, prolazeći bajkovitim predjelom Sopota (450 m) u Plešivičkoj gori jedan čudnovat spomenik na kojem piše:

Uspomena

Mara Frketic

1911-33

Ako jeste, niste li se upitali tko je ta Mara i zašto je spomenik baš na tom mjestu.

Prilaz je spomeniku s prijevoja Poljanice, od lovačkog doma "Srndać", markiranim putem br. 34 (40 min) niz Bukovski jarak. Moguć je prilaz i šumskom cestom iz sela Prilipja, a (i nemarkiranom) stazom iz sela Vranov Dol. Od spomenika možemo nastaviti planinarskim putem br. 34 kroz Belu dragu do livade Beli breg, gdje je nedavno Planinarska bratovština Sv. Bernarda iz Samobora postavila novo raspelo. Od Belog brega možemo desno do Oštanca (put 36 ili 33) i lijevo prema Japećiću (put br. 36 i 50). Nedaleko od Sopota odvaja se lijevo put (br. 35) koji se spaja s putem za Japećić u blizini vrha Stražnika.

Staza niz Bukovski jarak zaista je poučna. Tu susrećemo zanimljive prirodne pojave: osamljene stijene, šumsku zajednicu starih bukovih stabala (koja se posljednih godina nemilosrdno "čisti"), te nepresušne izvore iz brda Sušja. Voda se skuplja u "sopotske rezervoare" za vodovod koji opskrbljuje pitkom vodom sela na južnim padinama Plešivičke gore, te Jastrebarsko, G. Desinec, pa čak i Klinča Selo. Uz stazu primijećujemo i mali slikoviti vodoskok koji se tu namjenski nalazi. Naime, to štrca višak vode iz vodovodne cijevi. Voda je, naravno, pitka! Nasuprot pet metara visokom Plešivičkom Sopotskom slapu, plešivičko Lovačko društvo "Srndać" izgradilo je 1988.

Spomenik Mari Frketic na Plešivici 1994. godine.

Foto: V. Jagarić

godine malu lovačku kuću. Pokraj te jedine zgrade, uz obalu potoka vidljivi su još ostaci starog mlinu - vodeničara. Tu je bio mlin Vladka Mrakužića s Prekrižja. A mlin Marije Frketic nalazio se malo niže, uz šumsku cestu. Vidljivi su ostaci zidina mlina iz kojih rastu dva javora. U blizini je i Marijin spomenik - stoji na brežuljku ponad križanja cesta.

Ljepotu predjela na početku staze nagrđuje napušteni kamenolom, a na kraju staze, deponij smeća u potoku!

Spomenik posvećen Mariji Frketicima isključivo lokalni značaj. Nema ni neke graditeljske vrijednosti, primjer je to naivnog, pučkog graditeljstva. Izведен je u betonu. Stoji na postolju od mlinskog kamena. Originalno! U gornjem je dijelu spomenika niša u kojoj se nalazi oštećena figurica sv. Antuna. Nekoć, prije drugog svjetskog rata,

niša je bila zatvorena ostakljenim vratašcima i u njoj su bile smještene figurice Svetе Obitelji.

Od 1911. do 1933. godine na ovom je mjestu stajalo jedno seosko obilježje, pretpostavlja se da je to bilo drveno raspelo. Kad je ono propalo, 1933. godine, mladi sin Marije Frketić, Josip, sam je načinio i postavio ovo sadašnje spomen-obilježje. Bila je to svojevrsna počast njihovo majci, a datumom su naznačili da je na istom mjestu nekad stajalo raspelo.

Mladi bračni par Pavao i Marija Frketić otkupili su u Sopotama 1901. godine mlin-vodeničar. Uz braću Horvat (vlasnike Hotela "Braća Horvat" u selu Plešivici) Marija je bila jedna od najpopularnijih osoba između dva svjetska rata na Plešivici. Od milja su je zvali Mara, Marička, a bila je još poznata i kao Sopotska mlinarica.

"Bila je ona radina, poštena i nadasve pobožna žena. Svi su je voljeli i poštovali i svi su rado k njoj dolazili. U Maričkin meljin donosili su ljudi mljeti žito iz svih plešivičkih sela i zaselaka. I školska djeca iz Jaske i Svetе Jane dolazila su na izlet u Sopote. U meljincu su se sastajali i dogovarali partizani i ustaše, pokraj meljina je prolazila i njemačka patrolna vojska. A Marička ih je sve lijepo primala, pogostila (kuhanim krompirom) i sa "zbogom" ih otpratila. U meljinu su dolazili i drugi

ljudi, jer tu se moglo svašta doznati. I planinari iz Jaske navratili su ponekad do moje uvijek vesele bake Mare - "priča sedamdesetipogodišnji Franjo Frketić (živi s obitelji u G. Desincu).

Mara je rano ostala udovica sa četiri sina. Svi su se sinovi, nakon što su izučili zanat, dobro poženili i to s djevojkama koje su se sve zvali Mare. Svekrva Mara i četiri snahe Mare! Zanimljivo! Unatoč radosti, na kraju je Mara ostala sama jer su sinovi, oženivši se, jedan po jedan napuštali Sopote. A mlin je i dalje mljeo, sve do 1947. godine, kada je i Marička (u 85. godini) napustila Sopote, preselivši se na plešivičko groblje. U starom mlinu ostao je još samo stari poludivlji crni mačak.

Spomenik posvećen Sopotskoj mlinarici Marički svjedok je življenga u ovom dijelu šumovite Plešivice. I kao takvog moramo ga sačuvati. Marina rodbina iz G. Desinca namjerava ga obnoviti. Bilo bi možda čak dobro da neko planinarsko društvo u dogovoru s Marinom rodbinom preuzme pokroviteljstvo nad spomenikom. Slično kao što PD "Trešnjevka-Monter" vodi brigu o "Žokinom kipu" na Količevim krčima u Žumberačkoj gori.

Planinari! Sjetite se vesele Maričke kad prolazite Sopotima i okitite njezin spomenik kiticom cvijeća. Uljepšajmo svoje planinarske staze.

Žumberačka kronika, II

VLADIMIR JAGARIĆ, Zagreb

● U prosincu 1994. god. u Stojdragi je skupina ljuditelja žumberačke prirode osnovala Ekološko društvo Žumberak. Cilj je društva ekološka zaštita prirode Žumberka. Za tajnika je izabran Andrej Lapajne, a za predsjednika prof. Josip Šintić. Nakon osnivačke skupštine održan je sastanak inicijativnog odbora Turističkog društva Žumberak. Raspravljalo se o smjernicama razvoja turizma u Žumberku. Jedan od osnovnih infrastrukturnih objekata za razvoj turizma u Žumberačkoj regiji bit će zgrada na vrhu sv. Gere u kojoj se još uvijek nalaze slovenski vojnici. Poželjno bi bilo da se što više planinara uključi u rad Ekološkog i Turističkog društva Žumberak.

● U nedjelju, 22. siječnja na vrhu sv. Gere mnoštvo je vjernika i planinara (njih najviše, oko stotinjak) bilo načo "Molitvi za mir, zajedništvo i demografsku obno-

vu Hrvatske". U kapeli sv. Ilike misu su predvodili don Ante Baković i stojdraški župnik Mile Vranešić, čuvar svetoga sv. Ilike. Zahvaljujući vojnicima dočasničke škole HV iz Jastrebarskog i planinara HPD "Željezničar" iz Zagreba (posebice Josipu Sakomanu), za sve prisutne bio je pripremljen vrući čaj (300 litara!), a mogli su se ugrijati i pored dva velika kriješa. Ugodno i svečano bilo je na vrhu sv. Gere! Ovo okupljanje planinara mjeseca siječnja na najvišem vrhu Zagrebačke županije moglo bi postati tradicionalno kad bi bio uveden, u dogovoru sa Žumberačkim vikarijatom, stalni "Planinarsko-hodočasnički zimski pohod na vrh sv. Gere." U tom slučaju organizaciju pohoda (propagandu, kontrolni listić, zigove i dr.) moralno bi preuzeti jedno planinarsko društvo.

● Blagdan sv. Jurja ove je godine, 23. travnja, izuzetno svečano proslavljen u Stojdragi. (U posljednje vrijeme ovo slikovito mjesto sve više posjećuju planinari.) Nakon mise u crkvi sv. Jurja, msgr. Živko Kustić posvetio je obnovljeni Milenijski križ koji 70 godina stoji pored stare "žumberačke magistrale" i na ulazu u župni dvor. Križ su postavili 1925. godine, povodom 1000-obljetnice krunidbe hrvatskog kralja Tomislava, stoj-draški župnik Mihajlo Trbojević uz izdašnu novčanu pripomoć izletnika. Zagrebački župan Stjepan Vujanić položio je vijenac podno križa za sve hrvatske vladare i za sve one koji su poginuli za domovinu, a simbolično je otvorio i novu telefonsku centralu. Svečanosti su bili nazočni i planinari. Većina ih se dovezla "planinarskim autobusom" iz Samobora, dok su neki stizali pješke iz Gabrovice. Mnogi su nakon slavlja krenuli pješke u pravcu Kravljaka i dalje prema Samoboru.

● Ovogodišnja hodočasnička sezona na vrhu sv. Gere otvorena je na neobičan način. S glavnog samoborskog

trga, Trga kralja Tomislava, 1. svibnja krenulo je u pravcu Žumberačkog gorja petnaestak "oldtimera", starih osobnih automobila. Uz Žumberački vikariat, te Turističko društvo Samobor, organizator "auto-hodočašća" bio je i Samoborski klub starih automobila "Stari kotač 4 x 4". Svi su sretno i veselo stigli do vrha sv. Gere, do kapele sv. Ilike, gdje je točno u podne započelo liturgijsko slavlje. I ova svečanost nije prošla bez planinara. Iz Samobora je bio organiziran poseban autobus za planinare do Sošica, a dalje do vrha, zna se, pješice.

● Tradičionalni Proljetni pohod u Žumberak (osmi po redu) održan je ove godine 17. lipnja povodom 120. obljetnice hrvatskog planinarstva. Organizator je pohoda, kao što već znamo, PD "Trešnjevka-Monter" iz Zagreba. Nakon pohoda, na kojem je sudjelovalo oko 150 planinara, podijeljene su prve zlatne značke onim planinarama (bilo ih je 15) koji su sudjelovali na svim dosadašnjim pohodima, a to su dokazali otisnutim datumima i žigom u kontrolnoj knjižici pohoda.

Novi put na Vratarski kuk kroz Rožanske kukove

SLAVKO TOMERLIN, Zadar

Dana 1. srpnja 1995. u 12 sati skupili su se članovi PD "Stanko Kempny" na Lubenovačkim vratima da proslave otvaranje novoga planinarskoga puta od Lubenovačkih vrata do Premužićevog puta. On vodi preko Vratarskog sedla i Vratarskog kuka (1678 m), zatim preko bezimenih grebena, dolaca i kukova, Novotnjeg i Rossijevog kuka, Varnjače i Varnjačinog kuka i Crikvine.

Prigodnim govorom Tomislava Pavlina i realizatora puta Slavka Tomerlina (Tateka) te simboličnim presijecanjem duže grane, put je službeno otvoren. Samo mu je još potrebno dati primjereno ime.

U Hrvatskom planinaru br. 11-12, 1994. najavljen je člankom Tomislava Pavlina novi put na Vratarski kuk i kroz Rožanske kukove do Rossijevog skloništa. Napokon je zamišljen put kroz ove prekrasne predjele postao prohodnim. Veći dio ovoga puta zahtjeva dobru kondiciju jer se često treba služiti i rukama. Zato planinari trebaju nositi samo najnužniju opremu, kako bi se što slobodnije

mogli kretati. Na početku puta stavili smo natpis "Samo za ikusne planinare". Tko prođe putem bit će oduševljen ljepotama i brzo će zaboraviti uložen napor. Bit će vjerojatno i onih koji će precijeniti svoje sposobnosti pa će već na početku odustati. Svatko prema svojim sposobnostima! Put počinje na Lubenovačkim vratima, oko 50 metara sjeverno od toga prijevoja, gdje je na velikom kamenu natpis : Vratarski kuk-Rossijeva koliba, 3.30 sati. Samo na Vratarski kuk ima oko 1-1.30 sati.

Prvih 20 minuta put se u izohipsi provlači između stijena i drveća, zatim valja "preskočiti" dio koji je osiguran metalnim užetom. Lak uspon vodi do najtežeg dijela puta, "Velike Lubenice". To su srušeni kameni blokovi naslagani sve do Vratarskog sedla. Treba hodati samo po obilježenom kamenu koje je provjereno i stabilno. Prolaskom kroz usku šumicu, nastavljamo put po "Malim Lubenicama" do tridesetak metara prije Vratarskog sedla, gdje se odvaja put za Vratarski kuk (oznaka na jednom drvu).

Novotnijev kuk

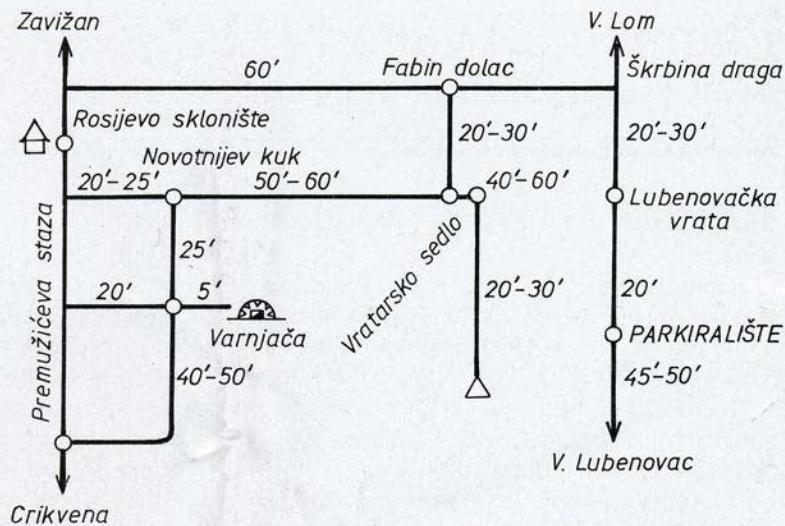
Foto: Dr. Ž. Poljak

U produžetku nastavlja se put za Rossijevo sklonište i Fabin dolac. Skrenemo li na Vratarski kuk, nakon 20 m izlazimo iz šume, zatim prolazimo nekoliko minuta kroz klekovinu i preko grebena stižemo na drugu stranu. Lak uspon po odlomljenu kamenju vodi postepeno na vrh "Malog Vrataru" (ime sam mu ja dao). Zatim se spuštamo u malu udolinu te prošavši kroz tjesnac i klekovinu dolazimo na vrh Vratarskog kuka. Cijeli uspon traje 20 do 35 minuta. Mislim da je to najljepši vrh u tom dijelu Velebita. Pavlin ga je nazvao "Kraljem velebitskih vrhova". Vidik je veličanstven. Vide se svi značajni velebitski vrhovi: Vučjak na Zavižanu, V. Zavižan, Gromovača, Pasarićev, Rossijev, Novotnijev, Varnjačin i Krajačev kuk, Crkvena, Šatorina, Veliki Kozjak te Hajdučki kukovi i V. i M. Rajinac, a također i more. Pogled se pruža na brojne duboke ponikve i ponore Rožanskih kukova. Čovjek bi mogao sjediti satima promatrajući tu ljepotu oko sebe. U svom kratkom govoru na otvorenju rekao sam da je ovo ulaz u Raj, koji se plaća Čistilištem (znojem po "Lubenicama"). Ovdje nam je Bog obilno darovao ljepote koje nadmašuju sva djela stvorena ljudskom rukom.

Prvi sam put prošao ovim krajem godine 1994. s don Mijom Zagorcem i Mirnom Milković. Tada sam poželio da i drugi planinari mogu uživati u tim ljepotama. Radost je najveća kad vidiš da se i drugi raduju s tobom - bio je motiv koji mi je davao snage pri krčenju ovoga do sada neprohodnog smjera.

Vraćamo se do Vratarskog sedla. Nakon 50 m desno se odvaja put do Fabinog dolca gdje se spaja s putem od Rossijevog skloništa na Škrbine drage. Naš put prolazi dalje kroz rijetku šumicu, pa grebenom prema Novotnjievom kuku. S lijeve strane zjapi golema vrtača koja vjerojatno na svom dnu krije ponor. Desno je također provalija, ali malo blaža. Nekoliko minuta dalje stižemo pred još neimenovani kuk, na koji se penjemo pomoću osiguranja (20 m metalnog užeta). Kuk završava gotovo okomito, pa zato skrećemo lijevo, spuštajući se kroz klekovinu u lijep šumovit dolac okružen stijenama. Polukružno ga obilazimo i desno se penjemo po golim stijenama do novog grebena, s kojeg počinje spuštanje prema zapadu (oko 30 m). Novi uspon po sljedećem grebenu vodi na još jedan bezimeni kuk. Sada je pred nama već i Novotnijev kuk, ali nas dijeli velika udolina u koju

se valja spušтati. Lijevo se vidi Poljakov toranj kao i dijelovi Varnjače. S druge strane udoline uspon je malo blaži. Završava pod samim Novotnijevim kukom, gdje nailazimo na novo raskrižje: lijevo se ide u Varnjaču, a desno na Novotnijev kuk, Rossijev kuk i Premužićevu stazu, kojom ima samo još nekoliko minuta do Rossijevog skloništa.

Cijeli taj put vremenski bez odmora izgleda ovako:

Lubenovačka vrata - Vratarsko sedlo 40-60 min
 Vratarsko sedlo - Vratarski kuk 20-30 min
 Vratarsko sedlo - Novotnijev kuk 50-60 min
 Novotnijev kuk - Rossijeva koliba 20-30 min

Novotnijev kuk - Varnjača 10-15 min
 Varnjača - Varnjačin kuk - Crikvena 40-50 min
 Varnjača - Premužićeva staza 20 min
 Lubenovačka vrata - Rossijevsko sklonište 2-2,30 sata

Između Varnjače i Crikvene

Foto: Dr. Ž. Poljak

Planinarski vagon

Uz 20. godišnjicu HPD "Dugi vrh" u Varaždinu

TOMISLAV JAGAČIĆ, Varaždin

Kao da se vrijeme u neočekivano kišnom mjesecu lipnju - a ni svibanj nije bio bolji - smilovalo i poklonilo 18. lipnja 1995. sunčanu nedjelju za proslavu 20. obljetnice HPD "Dugi vrh".

Da vas podsjetim! Prije 20 godina uspjelo je planinarskom zanešenjaku pok. Vladimиру Majnariću izmoliti od željeznice jedan zatvoreni teretni vagon koji je tadašnja jugoslavenska vojska na njegovu molbu dopremila i postavila na Grabrovici nedaleko od sela Črešnjeva i Ledinca. Vagon je podignut, ispod njega je uređeno zatvoreno skladište, ugrađene su stepenice, izrađena vrata i - nekada vagon, a danas u njemu uređena soba. U njoj čajna kuhinja, dva kreveta, odulji stol sa stolicama. Uredena je i još se uvijek uređuje bliža okolica. To je taj čuveni planinarski dom "Vagon".

Ideja originalna i ostvarena. Pa, postoji li još negdje planinarski dom ili sklonište u željezničkom vagonu? Već je ta neobičnost dovoljan razlog da se taj planinarski Vagon posjeti. A i okolica je veoma lijepa: šume, vinogradi, kleti, kuće za odmor.

Teško je bilo odbiti poziv HPD "Dugi vrh" i ne priključiti se njihovoj proslavi. Došli su planinari iz Rijeke, Maribora, Bjelovara, Zagreba, Pregrade,

Varaždina. Od novoosnovanog PD "Tonimir" u Varaždinskim Toplicama došlo je njih 15. Okupilo se oko 150 planinara i mještana iz okolnih sela.

Glavni su govornici bili g. Zvonko Krajcer, predsjednik društva i g. Milivoj Rihtarić, predsjednik organizacijskog odbora.

Zanimljiv je bio i planinarski kviz. Takmičila se ekipa iz Varaždinskih Toplica i iz Varaždina. Trebalo je odgovoriti na 13 pitanja, pa tko prvi odgovori dobiva jedan bod. Tako je trebalo, na primjer, nabrojiti planinarske domove u varaždinskoj županiji, planinarska društva u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, odgovoriti, recimo, na pitanje: "Koja planina je dala ime gradini-utvrdi i mjesto? (Kalnik - gradina, Kalnik - mjesto).

Pobjedila je ekipa iz Varaždinskih Toplica, i njoj je pripala torta. Organizator nije zaboravio ni tombolu.

Članovi "Dugog vrha", najmlađeg planinarskog društva u Varaždinu, pripremali su se dulje vrijeđe za ovaj jubilej, a najviše voditelj gospodarske komisije g. Željko Horvatić i opskrbnik doma g. Dragan Đordjević. Za njega se zaista može reći da je na sve stigao i da je bio djevojka za sve. Onda nije čudo da i rezultati ne izostaju.

Proslava pred
"Vagonom"

Foto: T. Jagačić

Kako smo postali poluvodiči

Ljetna škola vodiča Velebit '95

"REKA PURKO"

Hoće li se škola održati, bilo je neizvjesno do posljednjeg trena. Ipak se krajem lipnja okupilo na Oštarijama 14 polaznika ljetne škole vodiča iz cijele Hrvatske i četiri instruktora HPS. Za početak nas je dočekalo lijepo vrijeme. Prvi sat je održan na osunčanoj terasi hotela "Velebno". Bili su tu budući poluvodiči (u prijevodu: pripravnici za vodiča, oni koji još nisu položili ispit za vodiča) Dragana, Stela i Ivo iz Dubrovnika (HPD Orjen), Mišo i Dragan iz Makarske (HPD Biokovo), Veljko "Komarac" iz Zadra (HPD Paklenica), Marica, Stjepan i Ante (HPD Zagreb-Matica), Đenka (HPD Pliva Zagreb), Dražen (HPD Jastrebarsko), Nenad (HPD Željezničar Zagreb) te Slavko i Marijo iz Kutine (HPD Yeti). Od instruktora s nama su bili Marko, Dika i Džige te svima znani voditelj škole "profešur Rudlavi".

Na satu upoznavanja svi su uvjerljivo izjavili da su došli s jedinom željom da nauče što više i da to znanje prenesu u svoja matična društva. Netko sa strane mogao je pomisliti: kako vješto lažu i s kojim od njih bih se usudio ići u planinu?! Ali vidjet ćete da nije bilo tako. Potom smo po travnjaku ispred hotela prostrli svu svoju bogatu planinarsku opremu i zadužili ono što je kome nedostajalo, a ona krenusmo put vrha Kize. Naše upoznavanje teklo je lako i glatko, kao i "štrikanje" prvih jednostavnih čvorova. Svi dana, svi odreda, gutali smo znanje, čvorove ubrzo vezivali i zatvorenih očiju, dok su nam sunce i prekrasni tereni našega božanstvenog Velebita ulijevali neiscrpnu radost, volju i želju za učenjem.

Smješat u hotelu je bio izvrsan, primljeni smo kao posebni gosti i tako su se prema nama odnosili svi, od recepcionerki do samog direktora, za cijelo vrijeme našeg boravka. Zaista, ljubazno i profesionalno!

Naš radni dan izgledao je otprilike ovako: doručak do 8 sati, teren do 13, povratak na ručak, pola sata odmora, od 15 do 19 opet teren, sat i pol za

uredivanje i večeru, a zatim, za laku noć, jedno večernje predavanje do 22 sata, pa i duže. Dakle, nakon 14 sati škole bili smo slobodni. Zaista slobodni, sve do 7 ujutro. Reći ćete kakav dril i je li trebalo baš tako. Ne znam, ali nama ništa nije bilo teško ...

Kroz sedam predivno sunčanih dana i osmi vjetrovito pljuskovit, savladali smo odlično (tako su tvrdili sami instruktori) sve što su četiri izvrsna, stručna, stroga i pravedna instruktora sipali na naše glave, ruke, leđa i noge. Naučili smo mnoštvo čvorova, od jednostavnih do dozlaboga komplikiranog sustava čvorova i karabinera za izvlačenje i zavlacenje; prvu pomoć ažuriranoj najnovijim medicinskim saznanjima (i zato nam se ne mijesajte u (za) pomaganje vi staromodno učeni), učili smo kako naručiti više ili manje lijepo vrijeme, kako opremiti sebe i one koje vodate po planini, kako se prehranjivati osim špekom ili pancetom i lukom; kako se orijentirati na terenu čak i uz krivo orien-

Poluvodičev san: naprtnjača koja ide sama

tiranu kartu (pogledajte zadnje izdanje karte Velebita i radije potražite ono prethodno); kako se kretati ili ne kretati tj. ulogoriti se ili bivakirati; kako osiguravati sebe i druge kompletnim sustavom čvorova, konopa, karabinera, gurta, pertla, sidrišta, pa čak i kako ustrašene ljude spuštati niz najmanje 40-metarsku okomitu stijenu, ili pak one smrtno uplašene niz manju tzv. Stelinu stijenu, ali i kako se tobože sigurno, ali zato slobodno penjati na nju i, najzad, kako zabijati klinove dok metal ne zazvoni kako mi želimo ili kako mi samo mislimo da treba zvoniti. Sve nam je bilo jako zanimljivo, sve smo upijali kao spužve i znali sve brzo ponoviti.

Slušali smo instruktore do posljednjeg daha, ali ne iz straha, nego zaista iz želje za znanjem, čak ih još i dodatno zapitkivali razne stvari u svezi s gradivom i svim mogućim situacijama na terenu. Ukratko, bili smo najštreberskija škola otkad se naši instruktori sjećaju. I možda je bilo dobro da se do posljednjeg dana nije znalo hoće li škole biti, pa instruktori nisu stigli obnoviti i dopuniti svoja ionako preobilna znanja i naš program. A što bi tek bilo s nama da su mogli znati kakvi smo kapaciteti jer, rekli su, da bi nam bili pripremili još žešći program. Samo ne znam gdje bi ga utrpali, osim u noćne sate. Ali nemojte shvatiti da smo se ijednog trena žalili ili patili, makar i potihno. Uživali smo u svemu, od učenja do druženja, jer su svi odreda dali sve za društvo i bili smo vrijedna, vesela, duhovita i nasmijana klapa cijela 24 sata.

Osim gore spomenutih općepoznatih znanja, posebno su nam zanimljivi bili stavovi iz zavaravanja onih koje vodite iliti psihologije, satovi specijalnih mučenja unesrećenih kad skupa s njima padnete na njihove slomljene noge, ruke ili što drugo (GSS), ili kad ih tresete na nosilima dobro podstavljenim čvorovima pod bubrege, slomljena rebra i slično, ili vučete po kamenju i dračama na grani koja se već raspala, a on više nema snage ni da vas pošalje bilo kamo.

Zanimljivo je bilo i predavanje kako da od onih koje vodate izmamite koju kintu da bar skupite za troškove što ste ih imali da biste njima sve živo organizirali. Jedino nas je prilično rastužio sat o pravima i dužnostima vodiča jer smo mislili da ćemo imati barem još neko pravo osim da s ljudima lutamo po gorskim bespućima s krivo orijentiranim kartama i po mogućnosti još u magli. Ali ako ikome iz vašeg društva koje vodite na izlet

padne i vlas s glave, zna se tko je kriv i tko će krijično odgovarati. Zato molite Boga i kupite si šampon za rast kose.

Od prvog dana smo kroz razne situacije učili o liku vodiča koji mora sve znati ili se bar praviti da zna, koji mora biti mama, tata, teta i dadilja, liječnik, sudac i klaun, ali je ipak najbitnije od svega da se društvu izletnika nametne, bilo autoritetom znanja ili bar glumljenja. Njegova jeste zadnja i neopoziva, ali ako se ikome što loše desi ili, nedaj Bože, da se možda unesreći, ode vaš lik okaljan u tmine povijesti ...

Zato nam je vrhunac veselja pričinio sat društvenih igara ili kako od sebe napraviti majmuna na veliko zadovoljstvo svojih mušterija ("mojne mne mne me, jer ču te nogon u leđa" - reka Purko). Naš najpopularniji poluvodič zvani Komarac, koji je cijelo vrijeme bio duhovni vođa nas poluvodiča, otkrio nam je najgluplju od svih društvenih igara koja se zove "Reka Purko" i koja je, naravno, odmah postala naša himna i poštapolica i mislim da će to i zauvijek ostati. Zaigrali smo je oduševljeno u malom (amfi)teatru na Kubusu u smiraj još jednoga sunčanog dana. Sve je u tome kako se vic ispriča, koliko unesete sebe, u krajnjoj liniji upravo to koliko se umijete nametnuti društvu. I nikad ne radite ništa na pola, dajte sve od sebe i vaši će vas supatnici putnici voljeti i uvijek se rado dati voditi od vas.

Uza sav taj 14-satni svakodnevni program, bio je gušť zaigrati noćnu nogometnu utakmicu Dalmasi protiv Ostalih (rezultat 2:1) na neosvjetljenom igralištu, gdje loptu nisi vidio nego je tek osjetio kad je udarila u tebe.

Što se više primicao kraj škole, bili smo sve bolji u svakom pogledu i u svim vrstama stručnoga i slobodnog žbriklanja, a u dnu duše tužni što ćemo se uskoro rastati. U iskrenoju želji da se zauvijek ne rastanemo, odmah smo dogovorili zajednički izlet na sjeverni Velebit u srce Rožanskih kukova. Oni koji su tamo uspjeli doći, potvrdili su prijateljstvo i doživjeli još jedan izuzetan susret, kako međusobni tako i s planinom.

Za posljednji dan nam je najavljenko orijentacijsko takmičenje, a gospod meteorolog je uspio postići da nas vjetar i pljusak gotovo zametu i smetu. No nakon sedam dana sunca dočekali smo s uhićenjem ovu dobrodošlu promjenu, željni potvrde o uspješno svladanju orijentaciji u nemogućim uvjetima, krenusmo na teren tražiti

naše "funfice", "glondže" ili kontrolne zastavice. Za pola sata bili smo potpuno mokri, dok smo jureći poletno zadanim azimutima lako pronašli prve funfe. Ali jedne nigdje ne bi. Tu smo se svi sreli i užurbano uzvrtjeli, tražeći zajedno u novonastalim potocima našu zagubljenu funficu. Samo jedan par ju je bio našao i potom maglovito nestao put drugih, a ona kao da je zatim u zemlju propala. Sve živo smo pročešljali, i ne našavši je, zaplesasmo veselo i pomalo ludo indijanski ples u samom potoku, dok je kiša i dalje lila i vjetar nam je kapljice zabijao u lice i tijelo. Cipela punih vode krenusmo napokon put hotela na sušenje.

Nestala funfa zaokupljala nas je cijeli dan, htjeli smo da kiša prestane pa da je opet idemo potražiti. A oni jedini koji su je našli, izdržali su uvjerljivo sva naša sumnjičenja da su joj nešto na žao učinili, te tako uspjeli izbjegći da ne dobiju "nogon

u leđa" ili "pirunom u vrat". Ali nama ni danas nije jasno što se s njome desilo, kisne li još u potoku, ili trune pod lišćem, ili je negdje na suhom. Što je da je, bio je to takav šlag na naše učenje i druženje da boljeg nitko nije mogao ni smisliti. To će ostati naša zagonetna tajna, kao što je i cijelo društvo ostalo povezano tajanstvenim nitima.

Našim instruktorima velika hvala za sve što su nas naučili, za druženje u kojem su bili dio našeg društva, a ne izdvojeni, hladni i šturi profesijski. Vjerujemo da ćemo za godinu-dvije na ispit, jer sad smo tek obični poluvodiči, znati ne samo ono što su nas oni učili, nego biti još vještiji i iskusniji te da će oni zaista biti zadovoljni nama, a tako i svi oni koje ćemo voditi predivnim planinskim predjelima Hrvatske i ostalog svijeta.

U Japanu planinare i starci

Ministarstvo zdravstva izvješćuje da je prosječna životna dob za muškarce dosegla novi rekord od 76,25 godine (1993. godine), dok je za žene porasla na rekordnih 82,51 godinu. Ako se te brojke usporede s podacima koje je prikupila Svjetska zdravstvena organizacija iz drugih zemalja, vidljivo je da se Japan nalazi na samom vrhu po dugovječnosti svojih stanovnika, bilo kojega spola. No, rastuće pučanstvo sijedih kosa ne ostaje u zapećku, nego se probija na nova, neočekivana područja, kao što je primjerice planinarenje. Lani je 55-go-dišnja Tamae Watanabe, administratorka u visokoj školi u Yokohami, postala najstarija žena koja se popela na Dhaulagiri, sedmi najviši vrh na svijetu. Zajedno s njom na vrh se popeo Tomiyasu Ishikawa, 57-godišnji predsjednik trgovine športskom opremom u prefekturi Aichi, koji je prošle godine postao drugi po starosti od ljudi koji su se ikada popeli na Everest.

Watanabe i Ishikawa članovi su kluba "Srebrena kornjača", neformalne skupine seniorskih penjača, koji se povremeno sastaju da bi se zajedno popeli na najteže planine. Kao pokretač čitave skupine, Ishikawa sa smiješkom objašnjava da naziv kluba odražava prevladavajuću boju kose njezinih

članova, ali i spor, iako postojan tempo kojim se penju. "Mi nikad ne forsiramo penjanje jer smo svjesni ograničenja svoje fizičke snage", kaže Ishikawa.

Ishikawa se također šali o "slaboj fizičkoj kondiciji" klupskega članova, ali je njihovo penjanje uvišenim planinama ozbiljan fizički izazov. Njihov pristup penjanju glasi: krenuti rano, ali i zaustaviti se rano. Od ranog poslijepodneva nadalje oni provode ostatak dana u odmaranju i časkanju pod šatorima.

"Srebreni kornjači" nisu jedini japanski seniori koji se penju na planine. Lani je 60-godišnji Takaishi Miyahare upravo propustio da postane najstarija osoba koja se popela na Everest. Nažalost, privremeni problemi s vidom - očito zbog nadmorske visine - prisilili su ga da se vrati, premda je bio samo 100 metara od vrha.

Mnoštvo drugih starijih japanskih pustolova pokušavaju manje izazovne potpovite. Japanska putnička agencija Alpine Tour Service, koja organizira "trekkinge", nedavno je priopćila da su takve ture po Nepalu dramatski porasle po popularnosti, ali da je i 70 posto od oko 2500 sudionika godišnje u dobi između 50 i 70 godina.

Isto takav "srebrni" trend pojavljuje se i u japanskim "trekkingima" u Evropi, ali i u vlastitoj zemlji. Kada je izdavač planinarske književnosti Yamakei pozvao čitatelje da se pridruže nizu tura u europske Alpe, ustanovljeno je da je većina od 200 kandidata bila u dobi između 50 i 60 godina.

U Japanu se tisuće japanskih seniora penje na manje vrhove ili odlaze u planine radi šetnji i odmora. Jedna od najomiljenijih destinacija planinarskih izleta u Japanskim Alpama za penjanje na izazovne hridi je u središnjem dijelu otoka Honshu. Japan ima dobro razvijen sustav planinskih kuća u svim najpopularnijim područjima za planinarenje, s tim da većina tih kuća pruža i noćenje i prehranu. Te su kuće naročito popularne među seniorima, jer im pružaju mogućnost za uživanje u višednevnim pješačenjima bez nošenja šatora i druge opreme.

Za stanovnike Tokija jedno je od najpopularnijih vikendaških skloništa u planinama Kamakura, drevno kulturno i političko središte Japana iz 13. stoljeća. Planinari svih starosti uživaju na brojnim stazama koje vode do prastarih hramova i svetišta.

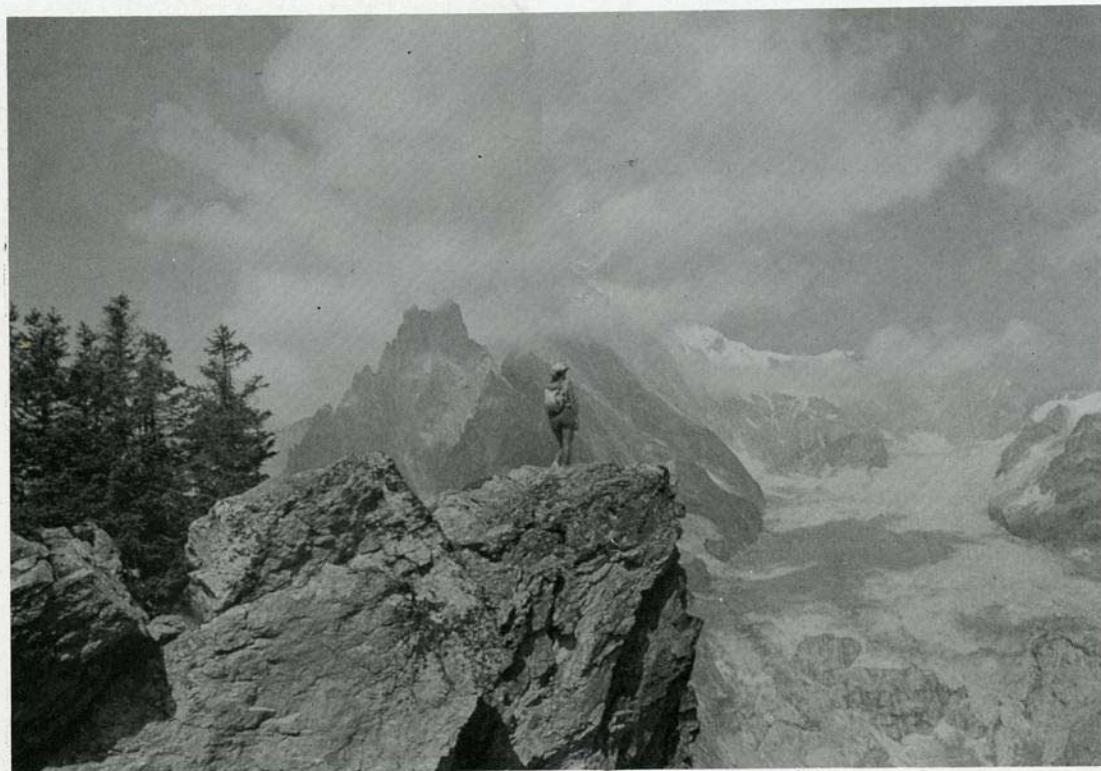
Toshio Kunimi, izvršni direktor Japanskog planinarskog udruženja, kaže da ne postoji statistika

o broju starijih penjača i planinara, ali je njegov dojam, koji i drugi potvrđuju, da je penjanje popularnije u seniora nego u mlađih naraštaja. Većina današnjih starijih planinara, kaže Kunimi, penju se od svoje mladosti. "Članovi skupine Dhaulagiri bave se već niz godina penjanjem", kaže on, "jer to nije šport kojim se netko može početi baviti u srednjoj dobi. Treba naime znati da je okosnica članstva u klubu "Srebrena kornjača" sastavljeno od osoba koje su svoje visokoškolsko obrazovanje stekle na sveučilištu Nihon, gdje su svi bili članovi sveučilišnog planinarskog društva. Zanimanje za taj šport razvilo se pedesetih godina, potaknuto djelomično i pothvatom Edmunda Hillaryja i Tenzinga Norgaya, koji su se 1953. prvi popeli na Everest".

Zanimanje za planinarenje poraslo je u posljednjem desetljeću i u mlađih ljudi, očito i zbog pojačane svijesti o ekološkim problemima i većeg cijenjenja prirode, ali im predstoji duga bitka prije nego se mogu uhvatiti ukoštar s ostvarenjima "srebrnog" naraštaja.

(Izvor: *Focus Japan, Tokyo, lipanj 1995.*

Priredio: A. Miler - 950725)

Izložba "120. obljetnica hrvatskog planinarstva" u Samoboru

Završna proslava 120. obljetnice Hrvatskog planinarstava održana u Samoboru 20. i 21. svibnja 1995. bila je prigoda da se u prostorima obnovljenog Samoborskog muzeja, nakon deset godina, postavi izložba o povijesti hrvatskog planinarstva.

Dogovorom između predstavnika HPS, HPD "Japetić" i djelatnika Samoborskog muzeja, izabrana je građa iz bogatog fundusa koji se čuva u Muzeju i poznat je kao "Planinarska zbirka". Građa za izložbu, koja dokumentira planinarsku djelatnost kroz 120 godina, tematski je grupirana na:

- dokumente o počecima HPD-a (osnutak, prva skupština, širenje i osnivanje podružnica)
- istraživanje hrvatskih planina, otkrivanje špilja, obilježavanje puteva i staza
- priređivanje izleta, stručnih i putopisnih predavanja
- izgradnja skloništa, vidikovaca i planinarskih domova
- publiciranje stručnih i popularnih članaka, izdavanje vodiča i planinarskih karata
- pokretanje glasila "Hrvatski planinar"
- pohodi u svjetska velegorja
- dosadašnje obilježavanje obljetnice prvog izleta HPD-a
- iz djelatnosti planinarskih društava

Poseban prostor na izložbi izdvojen je za dokumente o prvom izletu HPD-a (zapisnik glavne skupštine, barometrička opažanja g. Pilara na Ošttru i Plešivici, članak u "Obzoru" od 19. 5. 1875. o izletu), a izložbeni prostori u četiri dvorane Samoborskog muzeja dopunjeni su djelima naših poznatih slikara s planinskim motivima (iz umjetničke zbirke Muzeja).

Postavljanje izložbe proveli su djelatnici Samoborskog muzeja uz puno zalaganje gđe. Ivanke Brekalo i g. Ivice Sudnika. Pomoći su pružili i članovi Komisije za povijest planinarstva HPS te g. I. Baljić svojom zbirkom razglednicama - pozdrava hrvatskih alpinista s ekspedicija u svjetska velegorja. Na takav način predstavljen je tek mali dio dokumenata i povijesne građe prikupljen i pohranjen u "Planinarskoj zbirci" Samoborskog muzeja, a nadati se da će ovo biti poticaj za trajni postav i dostupnost cjelokupne građe široj javnosti. Planinari, Samobor i cijela Hrvatska to i zaslužuju.

Svečano je bilo na otvorenju izložbe u subotu 20. svibnja 1995. Pred dvije stotine planinara, delegata Skupštine HPS i prijatelja planina, izložbu je, nakon pozdrava predsjednika HPS, otvorio g. Ivica Sudnik. Otvorenje je dopunjeno i predstavljanjem "Panoramske karte Samoborskog gorja", cilja prvog izleta hrvatskih planinara prije 120 godina.

Brojnim posjetiteljima izložbe, koja je bila otvorena do početka srpnja, bio je ponuđen i prigodni katalog, koji su zajedno izdali organizatori izložbe, sa željom da ih potakne na razmišljanje o minulom planinarskom radu, ali i očuvanju naših prirodnih ljepota, danas i ubuduće.

(I.B.)

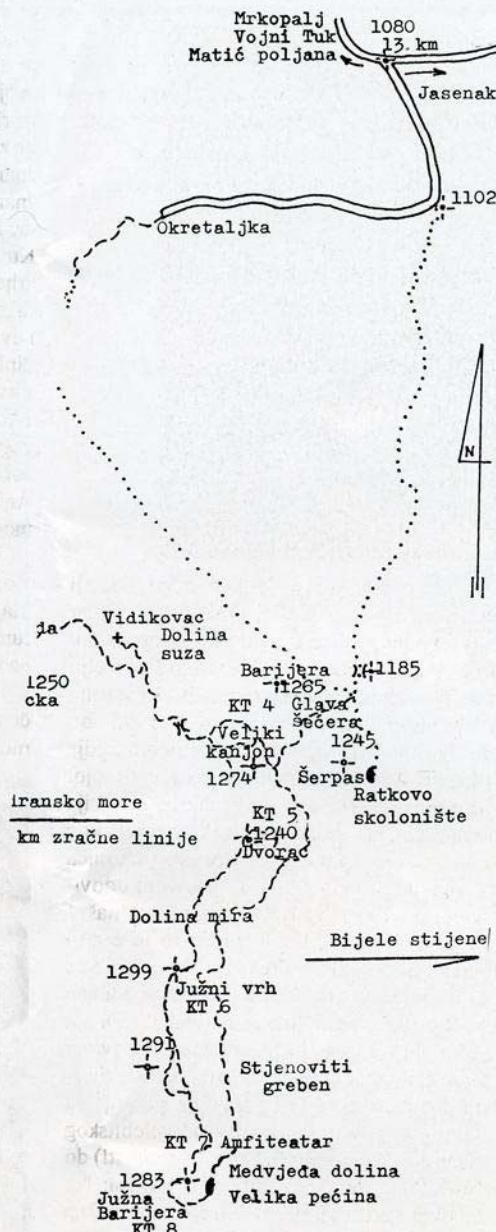
Novim i nepoznatim stazama

DALJINAR OD 13. KILOMETRA

(u minutama)

Prva etapa

Vrh S. Stijena	30
Vidikovac prema piramidi	45
Stepenica	60
Piramida	75
Vidikovac Doline suza	120
Veliki kanjon	140
Glava Šećera	155
Ratkovo Sklonište	165
Vrh S. Stijena - G.šećera - 13. km	190

Druga etapa

Glava šećera	40
Glava šećera - Dvorac	70
Vrh Južne skupine (1299 m)	90
Amfiteatar	115
Južna barijera (1283 m)	130
Velika pećina	145
Grebен vrha Južne skupine	200
Dvorac	215
Glava šećera - 13. km	280

Atraktivni izleti

Glava šećera - Veliki kanjon	55
Glava šećera - Dolina suza	70
Glava šećera - Dvorac, Vrh	75

Planinarsko društvo "Bijele Stijene" iz Mrkoplja označilo je obilazak najljepših točaka u Samarskim stijenama kao dio budućeg Mrkopaljskog planinarskog puta. Opširnije u idućem broju.

In memoriam

DANIJEL VUKUŠIĆ (1905-1995)

Desetoga kolovoza umro je naš dugogodišnji suradnik, velebitaš Dane Vukušić, Dida Dane ili car velebitski kako su ga zvali u Podgorju. Pokopan je u Jablancu, gdje su ga ispratili i planinarski poštovatelji. Našim smo ga čitateljima predstavili opsežnim intervijom i popisom objavljenih članaka (1992, br. 7-8). Mnogi su ga planinari upoznali na Velebitu, gdje je svake godine ljetovao kod Premužičeve staze u svojoj kućici na Mirevu (Veliki Alan, vidi sliku), a i prije desetak godina, kada je jedan nastavak televizijskog filma "Velebit" posvećen njegovoj ličnosti (urednica Mignon Mihaljević). U dogovoru s njegovom udovicom i kćerkom Danicom (također suradnicom našeg časopisa), brigu o kući na Mirevu preuzezlo je zagrebačko Planinarsko-ekološko društvo "Duga", koje namjerava da je pod nazivom "Careva koliba" uredi kao memorialnu kuću i planinarsko sklonište. Danin najbliži susjed s Mirevom, zagrebački književnik, novinar i političar Šime Balen, objavio je 21. kolovoza u riječkom "Novom listu" na stranici i pol svoja sjećanja na pokojnog Danu i njegov buran život - od velebitskog pastira i partizanskog komesara (nije bio komunist!) do legende velebitskog Podgorja. Citiramo Balena: "... Umro je u dubokoj starosti, u 91. godini života, oplakan od mnogobrojne svoje rodbine i ožaljen od cijelog podgorskog, bunjevačkog puka, koji zna što gubi smrću Dane Vukušića ... Svoja lutnja Velebitom opisao je u mnogim člancima objavljenima u tadašnjem glasilu Planinarskog saveza Hrvatske, "Naše planine". U njima

je s mnogo ljubavi, upravo pjesnički, opisao ljepote velebitskih vrhova, duliba, šuma i proplanaka, s reminiscencijama na svoju mladost, provedenu tu. Na svojim obilascima Velebita obnavljao je izbjlijedje markacije starih planinarskih staza i označivao nove na novima. Često je vodio planinare na izlete, a znanstvenike - zoologe, botaničare i speleologe - na znanstvena istraživanja. Poznavao je mnoge od njih, kao dr. Josipa i Željka Poljaka, ing. Premužića, prof. Franu Kušanu, ing. Šugaru, speleologe Božičevića i Jalžića, arheologa prof. Antu Glavičića i mnoge druge. U znak priznanja za pomoć koju je pružao planinarama u nevolji, Planinarski mu je savez dodijelio nagradu i diplomu - jedino priznanje koje je u svom dugogodišnjem životu i radu primio. Njegov stan na Velebitu, kao i kuća u Podgorju, bili su omiljela sastajališta mnogih zagrebačkih, primorskih, dalmatinskih i istarskih planinara, koji su tu, od njega i od njegove gostoljubive žene Anke, doznavali štošta o Velebitu i Podgorju, što nisu mogli naći u kakvim knjigama. Živo se sjećam kako me je duboko impresionirao onaj njegov ljetni stan Za Kosicom, impresionirao me poglavito atmosferom što je vladala u njemu, da sam ga detaljno opisao u "Forumu", a poslije ponovljeno u knjizi "Velebit se nadvio nad more" ... Legenda o njemu živjet će i prenositi će se s koljena na koljeno - legenda o istinskom velikom čovjeku, plemenitom rodoljubu i borcu, pravedniku i mučeniku Dani Vukušiću".

Tko je tko u hrvatskom planinarstvu

KRSTO ŠOJAT

Iako već tridesetak godina planinarski nije djelatan, riječki je planinar Krsto Šojat svojom djelatnošću između dva rata i poslije drugog svjetskog rata zaorao takvu brazdu u planinarstvu svoga grada da je ništa ne može izbrisati. Uz to, pošto je već prilično zakoračio u deseto životno desetljeće (rođen je 6. siječnja 1903. u Ogulinu), ostali smo mu dužni čestitku za njegov devedeseti rođendan, pa ćemo taj propust nadoknaditi u ovoj rubrici, jer on doista jest netko u hrvatskom planinarstvu. Član HPD-a postaje 1920. u Zagrebu, gdje je završio srednju tehničku školu. Ljeti 1926. seli u Sušak, gdje se zaposlio u gradevinskom odsjeku gradskog poglavarstva i, dakako, učlanio u HPD-ovu podružnicu "Velebit". Postao je pročelnikom njezinog gradevinskog odbora i svu svoju stručnost pokazao pri izgradnji kuće na Hahlićima. Uz to sudjeluje u organiziraju skijaške i markacijske sekcije te vođenju društvenih izleta. Potaknuo je izgradnju doma na Platku i izradio kompletну projektnu dokumentaciju. Izgradnja je započela u etapama 1936., ali je 1938., upravo nakon dovršenja, dom do temelja izgorio. Pred sam rat postao je predsjednik "Velebita", ali je već 1942. u NOB-u. Prvi je poslijeratni predsjednik PD "Platak" i kotarskog odbora planinara u Rijeci, pri čemu je stekao velike zasluge za izgradnju novoga doma na Platku. U PD "Platak" bio je tajnik, predsjednik i pročelnik izletničke,

markacijske i ski-sekcije. Bio je dobar skijaš i fotograf, skijaški i orijentacijski sudac i kontrolor. Nakon umirovljenja 1963. završilo je njegovo planinarsko djelovanje, kojem se ta markantna ličnost posvetila svom svojom energijom. Od brojnih priznanja što ih je primio izdvojiti ćemo Zlatni znak PSJ (1955), Zlatnu plaketu SFKH, medalje OPS Rijeka, PD "Platak" i Skijaškog saveza Hrvatske. Počasni je član PD "Kamenjak".

Predratni HPD-ov dom na Platku sagrađen je Šojatovom zaslugom

Planinarstvo u tisku

● **Zdenko Kristijan: Priručnik za markaciste**, Zagreb 1995., 18 x 24 cm, 36 stranica, broširano, naslovница u koloru, 40 crteža i fotografija, naklada 500, izdavač Komisija za planinarske puteve Hrvatskog planinarskog saveza, cijena 30 kuna. Zahvaljujući iskusnom markacistu Zdenku Kristijanu iz Samobora, koji je "zanat" ispekao u Samoborskom gorju (on je i autor vrlo dobrog vodiča i karte po Samoborskem gorju), ubuduće više ne bi smjelo biti šarenila u načinu markiranja. Ovaj je priručnik pravi vademekum za svako planinarsko društvo koje želi označiti svoju planinu na standardizirani način, usvojen od Komisije za puteve HPS. Priručnik je namijenjen školovanju markacista, ali će dobro doći i svim planinarskim školama te svakom planinaru koji ima ambiciju da obilježava puteve. Spomenimo uz to da je priručnik tiskan na dobrom papiru, dopadljivom grafičkom tehnikom, s originalnim ilustracijama.

● **Lički planinar** broj 1, lipanj 1995. Kao što je HPD "Visočica" iz Gospića ovog proljeća najavilo, počelo je tiskati svoj časopis i to zaslugom zagrebačke podružnice društva i njezinog predsjednika Tomislava Čanića, koji je i glavni i odgovorni urednik. Prvi broj sadrži 25 priloga, od kojih su gotovo svi s velebitskom tematikom (Lukina jama, Metla, Kosinj, Terezijanska cesta, Brisnica, HPD "Visočica"). Redaju se putopisi, društvene vijesti, povjesni prilozi i obavijesti s terena. Život i šarolikost sadržaju daje i obilje ilustracija, gotovo na svakoj stranici po jedna (nažalost, reprodukcija im nije najbolja). Najplodniji suradnici su, osim urednika, prof. Ana Lemić i Ante Vujnović. Časopis će izlaziti tromjesečno, naklada 1000, cijena primjera 15 kn, adresa redakcije je u Zagrebu, Hatzova 23, "Grafocentar". Grafičkim izgledom časopis je sličan našem: 32 stranice formata 18 x 24 cm, korice u boji, tisk u dva stupca.

● **Milan Sunko: Priručnik iz orientacije**, HPD "Split", Split 1995, 96 str., broširano, 20 x 14 cm, korice u boji, ilustracije u tekstu. Knjiga je pravi planinarski udžbenik iz orientacije, prikladan za sve planinarske škole ali i za planinara pojedinca koji se zanima za orijentaciju. Napisao ju je iskusan planinar, profesionalni pedagog, splitski senior prof. Milan Sunko. Priručnik je bogato ilustriran, a ilustracije su vrlo dobro izabrane. Glavna su poglavljia: Oblik i veličina Zemlje, Koordinatne mreže, Reljef zemljишta, Topografska orijentacija, Kretanje s kompasom i kartom i Osnovne radnje s kompasom i kartom. Valja naglasiti da je poseban dio knjige (dvadesetak stranica) namijenjen orijentacijskom sportu, gdje su tiskani i kartografski simboli po IOF sustavu. Autorova je adresa: 58000 Split, Vukovarska 51.

● **45 godina PD HPT "Sljeme" Zagreb**, urednik Ladislav Janeš, Zagreb 1995, 24 x 18 cm, broširano, 40 stranica, ilustrirano, papir za umjetni tisk, korice u boji, naklada 500 komada. Uredivački odbor u sastavu: Žarko Nikšić, Mirjana Lopac, Mladen Grubanović, Olga Grdadolnik i Ladislav Janeš sastavio je ovu vrlo dopadljivu spomenicu uglednoga zagrebačkog planinarskog društva koje ove godine slavi 45 godina rada (1950-1995). Grada je podijeljena u dva dijela. U prvom su prilozi o prošlosti društva i o najistaknutijim članovima, a drugi dio sadrži literarne priloge pod zbirnim naslovom Naša sjećanja. U prošlom smo broju (str. 226) donijeli poseban prilog o jubileju "sljemeniša" koji, dakako, nije mogao na ograničenom prostoru iznijeti sve značajne društvene akcije. Zato je hvalevrijedan bio napor da se one zabilježe na trajan način.

● **Slovenski "Planinski vestnik"**, koji je upravo proslavio 100. obljetnicu izlaženja, donosi obilje štiva koje može zanimati i hrvatske planinare. Ponajprije, to su vijesti iz Julijskih i Kamniških Alpa, Karavanka i planina blizu hrvatske granice. Iako nakon raspada Jugoslavije živimo u dvije države, suradnja među nama nije prekinuta. Tako je broj 5 objavio članak urednika "Hrvatskoga planinara" o mogućnostima planinarenja po hrvatskim planinama i čestitku varaždinskog planinara Tomislava Jagačića prilikom stoljetnice - jedina čestitka koju je PV objavio! Na PV se možete pretplatiti na devizni račun pri Ljubljanskoj banci - Gospodarskoj banci d.d. Ljubljana 50100-620-133-900-27620 - šifra valute - 3053/8 (30 USA dolara godišnje za 12 brojeva). (ŽP)

● **Sjeverni i srednji Velebit - Vodič po "Velebitskoj obilaznici"**. Komisija za planinarske puteve Hrvatskog planinarskog saveza, Zagreb 1955, 18 x 24 cm, 16 stranica, broširano, korice u boji, naklada 1000, cijena 20 kuna, naručuje se kod HPS (Zagreb, Kozarčeva 22, tel. 448-774). U nestašici tiskanog vodiča po Velebitu (svi su rasprodani), dobro dolazi ovaj mali vodič koji obuhvaća 40 najatraktivnijih točaka od Vratnika do Oštarija. Ustvari, to je drugo, dotjerano izdanje lanjskog vodiča po "Obilaznici". Za razliku od prvoga, ovo je grafički vrlo dobro opremljeno. Valja naglasiti da se Vodič izvrsno nadopunjuje s planinarskom kartom "Sjeverni i srednji Velebit" 1:50.000, koju je najpraktičnije nabaviti istodobno s vodičem (cijena karte je 35 kuna).

● **Pavle Šegula: Sneg in Plazovi. Većejezični slovar**. Slovenska izdaja, Ljubljana 1995, Gorska reševalna služba Slovenije, naklada 500, tvrdi uvez, 360 stranica 18 x 24 cm. Vodeći slovenski stručnjak za gorsko spaša-

valaštvu ing. Pavle Šegula uložio je golem trud da nakon dugogodišnjeg sabiranja grude poda Slovencima ovo vrijedno djelo, kakvoga još nemaju drugi, pa ni veliki narodi. Rječnik obuhvaća 1754 pojma. Za svaki slovenski pojam autor je najprije dao kratku definiciju, a zatim njemački, talijanski, francuski, engleski i španjolski termin. Za ilustraciju, pod rednim brojem 785 nalazimo: *Plaz, -u m S: lavina, niv gmota snega, ledu, ki drsi, teče, se kotali ali zvrtinčena v snežni oblak puhne v globino. DE Lawine, IT valanga; slavina, FR*

avalanche, EN avalanche, ES avalancha; alud. Na kraju je i abecedni registar svih pojmljiva na pet spome-nutih stranih jezika. Valja naglasiti da je knjiga zapravo petojezični planinarski i alpinistički rječnik, a ne samo rječnik o ledu i snijegu, kako skromno stoji u naslovu, jer sadrži i pojmove kao što su planinska koča, naveza, klin, vrh itd. Knjiga je korisna i za naše planinare jer smo mnoge tremine preuzele od Slovenaca, a uz to svojim grafičkim izgledom može poslužiti kao ukras svakoj knjižnici. (ŽP)

Zaštita prirode

● **Gorske straže i eko-patrole.** I članovi HPD "Višnjevica" iz Ravne Gore u Gorskem kotaru osnovali su Gorsku stražu čuvara prirode a njeni su članovi Andelko Ivančić, Josipa Ivančić, Blažica Sveticki, Patricija Kezele, Neda Acinger, Krinoslav Vic, Marica Erjavec, Marijan Mance i Nenad Sušić. Pročelnik je Andelko Ivančić, ulica Ivana Gorana Kovačića 271, telefon 051/818-440. To je ujedno i treća Gorska straža do sada formirana u Republici Hrvatskoj. Pročelnik Gorskih straža čuvara prirode u HPS je dr. Ante Starčević iz Karlovca, I.G. Kovačića 2, telefon 047/224-545.

U radnu grupu za obrazovni program i osposobljavanje planinara kroz tečajeve za zaštitu prirode HPS, uvrštena je i Ana-Marija Beuk, članica HPD "Pliva" iz Zagreba, Vrhovec 231. Ona će biti taj-nica tečajeva u ruinu za polaznike iz Zagreba, Karlovca, Hrvatskog zagorja, Prigorja i Posavine.

Radi aktiviranja eko-patrola na gorskem principu, angažirani su lokalni povjerenici i to za MEDVEDNICU i SAMOBORSKO GORJE dipl. ing. Margita Brundić, Zagreb, Trnsko 27, tel. 01/521-598; za ISTRU I KVARNER Mario Rubeša iz Opatije, Maršala Tita 125, telefon 051/271-258; za SJEVERNU DALMACIJU I JUŽNI VELEBIT Vesna Jurković iz Šibenika, Ulica Mihe Kljajića 3, telefon 022/291-541.

● **"Učka '95"** Godina zaštite kraškog runolista, svjetskog Dana čistih planina te zaštite prirode Istre, Kvarnera, Rijeke i riječkog zaleda, u nedjelju 24. rujna održava se SKUP PLANINARA I LJUBITELJA PRIRODE "Učka '95". Posebno će se naglasiti zaštita prirode Istre i Kvarnera te Učke i Lisine. Akciju organiziraju Komisija za zaštitu prirode HPS (Bruno Šibl, Ivan Stošić i Đenka Špralja), Turistički savez Istre te planinarska društva "Pazinka" iz Pazina, Glas Istre" iz Pule, "Orljak" iz Opatije i "Kastav" iz Kastva. Akciju

koordinira lokalni povjerenik eko-patrola za Istru i Kvarner Mario Rubeša iz Opatije.

(Dr. Ante Starčević)

● **Poučna staza Kalnik.** HPD "Kalnik" Križevci počelo je s pripremama za uspostavljanje Poučne staze Kalnik, koja će prolaziti zaštićenim područjima planinske prirode "Kalnik", kao značajnog krajolika, i Malog Kalnika, kao botaničkog rezervata prirode. Ovaj se projekt planira uz finansijsku potporu REC-a (1.700 dolara) i drugih donatora u zemlji, te na temelju dosadašnjih i budućih znanstvenih istraživanja Zavoda za fitocenozo Šumarskog fakulteta u Zagrebu. Organizator ove akcije je mr. Ivan Đuričić, predsjednik HPD "Kalnik", a voditelj projekta prof. dr. Đuro Rauš.

● **"Priručnik voda"** izvrstan je ekološki priručnik u izdanju Otvorenog sveučilišta Zagreb koji su pripremili Goran Horvat (član je Komisije za zaštitu prirode HPS) i Željko Obad. Namijenjen je učenicima viših razreda pučkih škola, ali je i izvrstan pomoćni priručnik u programima obrazovanja za okoliš odraslih, pa prema tome i za tečajeve zaštite prirode za obrazovni sadržaj "zaštita gorskih voda". (IS)

● **Održan vodički seminar.** Komisija za vodiče HPS organizirala je seminar za vodiče društvenih izleta u trajanju od 9-11. lipnja na terenima Samoborskog gorja (Okić). Seminaru je prisustvovalo 22 planinara iz 9 planinarskih društava: HPD "Nikola Tesla" 6, "Medveščak" 3, "Pliva" 3, "Naftaplin" 2, "Željezničar" 2, "Bijele stijene" Mrkopalj 2, "Zagreb-Matica" 2, "Priroda" 1, "Zanatlijia" 1. S ovim je seminarom vodička organizacija dobila toliko potrebne nove vodiče, koji će raditi i voditi u svojim matičnim društvima. Seminar su vodili instruktori i ispitani vodiči HPS: Vlado Novak, Marko Ebenšpanger, Vlado Dika i, kao voda seminara, Vladimir Mlinarić.

● **38. slet planinara Hrvatskog zagorja i Međimurja.** U domaćinstvu HPD "Železna gora", 18. je lipnja, jednim dijelom u Čakovcu, a drugim u izletištu "Međimurska hiža", vrlo uspješno proveden ovogodišnji, 38. po redu Slet planinara Hrvatskog zagorja i Međimurja. Uključio se i velik broj planinara iz zagrebačkih društava, tako da ih se tu zateklo tristotinjak. Zborište sleta bio je Trg Republike u Čakovcu, na kojem je sudionike dočekivao renomirani Puhački orkestar KUD Hrvatskih željeznica iz Varaždina, stvarajući tako ugodaj dostojan svečanosti trenutka. U svojstvu domaćina i predsjednika HPD "Železna gora", nazočne je pozdravio izvjestitelj, a u ime čakovečkog gradskog poglavarstva kao pokrovitelja prof. Rajko Jagar. Potom su svi, uz zvukove koračnica, krenuli pješke dionicom Međimurskog planinarskog puta (MPP) do njegove KT-3 "Međimurska hiža", gdje je bio drugi, športsko-natjecateljski i društveno-zabavni dio sleta. Četiri sportske igre za ovu su priliku odabrali stručnjaci Športskog saveza Županije međimurske iz Čakovca. Posebno raduje, što je lijep broj planinara iskoristio poslijepodnevne ure za obilazak i drugih dionica MPP-a. Dodajmo još, da se HPT Čakovec koristilo tog dana prigodnim poštanskim žigom, da se i HPD "Železna gora" pobrinulo za sličan takav žig, koji su mogli planinari otisnuti u svoje dnevниke i razglednice. Ovom je prigodom "Železna gora" po prvi puta u svojoj sedamdesetogodišnjoj povijesti objavila planinarsko-turističku razglednicu s gornjomedimurskim motivima, pod nazivom "Uresi Međimurskog planinarskog puta" (vidi 4. stranicu korica). U znak sjećanja svim su društвima uručene ukusno oblikovane spomenice, sponzorima i djelatnicima zahvalnice, pobjedničkim ekipama u športskim igrama pokali u trajno vlasništvo, a društвima koja s HPD "Železna gora" razvijaju najplodniju suradnju još i ukrasni keramički zidni tanjur sa zemljovidom Međimurja i ucrtanim MPP-om na njemu. Sve je to dokaz kako se s malo

novca ali mnogo dobre volje može učiniti više od očekivanoga.
(Franjo Marciuš)

● **Riječki alpinistički tečaj.** Dodjelom diploma u vijećnici gradskog poglavarstva zaokružili smo ovogodišnju aktivnost vezanu za vodenje zimskog i ljetnog tečaja alpinizma. Zimski tečaj započeli smo krajem siječnja, a pohadalo ga je 27 polaznika koji su, pored teoretskih predavanja uz dijapositive, praktična iskustva stjecali na putovima i zasnježenim padinama Platka, Snježnika i Risnjaka. Iako je zima bila obilna snijegom, temperature nisu bile dovoljno niske, tako da smo prečesto radili "prtini" po dubokom i mokrom snijegu, ali smo sve nedostatke ovdašnje zime nadoknadiли izuzetno uspјelim odlaskom na kraju tečaja u slovenske Alpe. S izvora Savice popeli smo se na Komnu i odatle napravili uspone na Mali i Veliki Bogatin, a također i predivni grebenski uspon na Veliki Tolminski kuk. Ljetni tečaj započeli smo krajem ožujka uz predavanja i projekcije dijapositiva. Praktične vježbe održali smo na stijenama Kamenjaka, Vranjske drage, Risnjaka i Velog vrha. Tečaj je pohadalo 24 polaznika. Oba tečaja bila su izuzetno posjećena a kvaliteta i uspješnost vodenja samog tečaja odražava se u sve većem propitivanju o stijenama slovenskih Alpa, Dolomita, Mt. Blanca i Matterhorna. Polaznici ovog tečaja imali su sreću da posjete i stijene Velike Paklenice koja je bila probno otvorena za uskrsnje blagdane, gdje smo preuzezeli i izvršili dogovorene obaveze iz organizacije. Nadamo se da ćemo Veliku Paklenicu moći uskoro češće posjećivati. Pokazujući predivne dijapositive iz Dolomita, dugogodišnji voditelj alpinističkih tečajeva na Rijeci Stanislav Gilić govorio je kako će sve to postati dostupno, čim svaldamo početničke korake. I stvarno, neposredno poslije tečaja prvi mladi penjači imali su prilike da se okušaju i u stijenama Dolomita.

(Milan Dolovski)

● **Planinarstvo stiglo u Varaždinske Toplice.** Naša je planinarska organizacija od 8. lipnja bogatija za još jedno društvo. U Varaždinskim Toplicama osnovano je HPD "Tonimir". Ime nosi po lokalitetu na kojem se nalazila kurija obitelji Kukuljević, od kojih su bili najpoznatiji Antun i njegov sin Ivan Kukuljević Sackinski, obojica zasluzni za uvođenje hrvatskog jezika u Hrvatski sabor, upravu i školstvo. Pravo su učinili Topličanci što su svojoj novoj školi prije više godina dali ime zasluznih sugradana i hrvatskih domoljuba. Škola se zove "Antuna i Ivana Kukuljevića", a Varaždinci su pak svojoj najpoznatijoj ulici dali ime Ivana Kukuljevića, čija se rodna kuća nalazi u toj ulici i obilježena je spomen-pločom.

No, kad je riječ o planinarstvu, ono je stiglo u Va-

raždinske Toplice mjesec dana prije osnivačke skupštine. Naime, društvarne planinarske entuzijasta markiralo je planinarski put od sela Imbriovca u općini Jalžabet preko područja zvanog Pustike i sela Pihovca sve do Varaždinskih Toplica. Bili su to Stanko Crnko iz sela Imbriovca (on je osigurao boje i kistove za markiranje, a bavi se i seoskim turizmom), zatim Tomislav Jagačić, Drago Marčec, Dušan Tončić, Vladimir i Marija Rešetar iz Varaždina, Krsto Janušić iz Novog Marofa i Zita Jagačić iz Zagreba.

Osnivačka skupština održana je u kinodvorani. U ulozi i zadacima planinara govorila je prof. Ana Lodeta. S obzirom na broj prisutnih, raspoloženje na skupštini i poslije skupštine za vrijeme planinarskog druženja, dobili smo dojam da je planinarsko sjeme posadeno na plodno tlo. Šteta što tu nije Društvo i prije osnovano. No, uzalud i ljepota krajolika, blizina Kalnika, Ivanšice, Ravne gore, Ham-Pokoje, Grebengrada,ako nema oduševljenih pokretača. Sada su oni stasali u Varaždinskim Toplicama i sastavom upravnog odbora obećavaju svestranu djelatnost. Društvo će voditi g. Zlatko Lodeta kao predsjednik, Zlatko Rain je dopredsjednik, Branka Piplek tajnica, Božidar Bahunek blagajnik i Josip Kušter član upravnog odbora. Možda još sada neuvjerljivo zvuči prijedlog da svi hrvatski planinari zajedničkim snagama i organiziranim sudjelovanjem u radnim akcijama sagrade 1997. godine na Tonimiru planinarski dom, no bio bi to lijep spomenik uvođenju hrvatskog jezika u javni život polovicom 19. stoljeća. Poželimo "Tonimiru" u Varaždinskim Toplicama mnogo uspjeha i puno lijepih planinarskih izleta!

(Tomislav Jagačić)

● **Planinarski dom na Risnjaku** u Gorskem kotaru dobio je direktni telefonski broj 051-226-707, na koji se može rezervirati noćenje i prehrana. Dom je stalno otvoren, raspolaze s 58 ležajima u više soba i na skupnim ležajevima. Novi domari drže dom besprijekorno urednim a preko vikenda pripremaju gotovu kuhanu hrancu. Cijena noćenja za planinare iznosi 20 kuna. Pristupna cesta od Gornjeg Jelenja do Vilja (9 km; makadam) u vrlo je dobrom stanju; moguće je dolazak i autobusom.

● **Dom na Zavižanu.** Nakon zimskog oštećenja, stradali dio krova i zapadnog zida su sanirani (Croatia osiguranje d.d. snosila je troškove). Tokom ljeta tiskane su dvije vrste razglednica s novim motivima Zavižana (ljeti i zimi) i drugih planinarskih objekata na sjevernom Velebitu. Otisnute su i majice s fotografijom i naslovom doma te nat-pisom HPS (mogu se nabaviti u domu ili u poslovnicu HPS po cijeni od 40 kuna).

● **Karlovačka stanica Gorske službe spašavanja** navršila je 17. lipnja petnaestu obljetnicu postojanja. Osnivački sastanak bio je održan na terasi planinarskog izletišta Kalvarija, kod Karlovca. S obzirom na razvoj planinarstva i alpinizma, u speleo - odsjeku PD "Dubovac" pojavili su se tada mladi i perspektivni kadrovi. Time su stečeni uvjeti za osnivanje Stanice GSS.

Osnivačkom sastanku bio je prisutan pročelnik komisije za GSS HPS dr. Borislav Aleraj. On je prisutne upoznao s načinom rada službe te obavezama članova GSS-a. Zagrebačka Stanica odredena je kao pokrovitelj podstаницe Karlovac, dok ona ne stekne uvjete da se osamostali. U proteklom petnaest godina Stanica je postigla zadovoljavajuću kadrovsku i tehničku opremljenost. Deset njenih članova steklo je naslov spasavaoca. Danas aktivno djeluje osam spasavalaca i šest pripravnika. Za uspješan rad Stanici Karlovac dodijeljen je brončani znak HPS i Pohvalnica Komisije za GSS HPS. Zahvaljujemo se svima koji su nam tijekom proteklih godina pomogli u radu i svim bivšim članovima Stanice koji su je zbog obaveza morali napustiti. Posebno se zahvaljujemo Komisiji GSS HPS i Stanici Zagreb koji su nam u početku pomagali nužnom opremom. (D. Butala)

● **PD HPT "Učka" Rijeka** održala je 18. lipnja u Velom Brgudu, podno planina Lome i Jelenjak, redovnu izbornu skupštinu. Bogata četverogodišnja aktivnost Društva urodila je plodovima gotovo na svim poljima, najsaznajtija je ocjena izrečena na ovom skupu. Društvo je imalo značajnu ulogu u organizaciji izleta i sudjelovanju članova, posebno na važnim međudruštvenim manifestacijama. Planinarske manifestacije odnosile su se na razvoj masovnih oblika rekreacije i relaksacije planinara, očuvanje čovjekova okoliša, izgradnju planinarskih puteva i staza, međusobna druženja i međudruštvenu planinarsku suradnju i povezanost. Prikazivanje dijapositiva s predavanjima, fotodokumentacija i drugo pokazuju da je planinarska organizacija prisutna u svim radnim i životnim sredinama. Članovi Društva sudjelovali su u međudruštvenim akcijama koje su organizirali "Kamenjak", "Platak", "Torpedo" i POK. Osim toga, Društvo je priredivalo na kraju svake kalendarske godine ispraćaj stare i tradicionalni doček Nove godine, te vodilo svake nedjelje svoje članove u prirodu. Na 212 izleta bilo je 3.448 sudionika, u prosjeku 16 izletnika po izletu. Osnovna je značajka što se izlet priredio svake nedjelje i što nije bio odgadan ni zbog vremenskih neprilika. Na izlet se često išlo i u dvije-tri skupine. Sekcija za održavanje masovnih sastanaka utorkom i prikazivanje dijapositiva imala je 169 prikazivanja (nazočno 4.914 planinara, prosječno po 29 prisutnih). Markirana je nova staza u dvije varijante (kraćoj i dužoj) na Veli Brgud preko Zvoneće i vrhova Lome i Jelenjak. Sekcija za zaštitu prirode dobiva svakim danom sve veće obveze. Komisija za posjete bolesnim članovima njegovala je posebnu humanu aktivnost. Na jubilarnom pohodu "Tragom 1. izleta HPD-a" bilo je 50 članova. Na kraju skupštine, ponovno je izabran za predsjednika Boris Bogević, novi je tajnik Rade Čolić, a blagajnica Ankica Paladinić. U upravni odbor izabrani su još Miljenko Pavešić, Marica Sošić, Franjo Sobol i Tito Mance.

● **Još o planinarskom ormariću.** HPD "Dugi vrh" iz

Varaždina, ponukano pohvalom u "Hrvatskom planinaru" br. 7-8 za uredenje svojega planinarskog izloga, ponovno je, još ljepše i bogatije uredilo svoj planinarski kutić u Kukuljevićevoj ulici (na slici). Ali i HPD "Ravna gora" posvetilo je svojem izlogu više pažnje. Do sada je bio najzapašteniji, ali sada ovo Društvo zavrjeđuje pohvalu. Na posljednjem je mjestu, dok ovo pišem

(1. rujna) izlog HPD "MIV", koji još uvijek poziva na Slet planinara održan 18. lipnja. Ako već postoji ormaric na nekom vidnom mjestu, onda on mora biti lijepo i atraktivno ureden i obnavljan u svom sadržaju. (T.J.)

● **Prvi šibenski uspon na Mont Blanc.** U srijedu 2. kolovoza na vrh Mont Blanca, najviši vrh Europe, popeli su se prvi Šibenčani. Bili su to Branko Tetlo, Ešref Bajrić i Zlatibor Prgin. Tri šibenska planinara uspjela su u ovakvom usponu u svom drugom pokušaju, nakon što je prošlogodišnji, u suradnji sa zagrebačkim i drugim alpinistima, propao zbog lošeg vremena i odrona kamenja. Naši planinari su ovaj put potpuno samostalno organizirali svoj put i uspon, a u tome im je znatno pomoglo prošlogodišnje iskustvo te vježbe u zimskim uvjetima na Biokovu, Velebitu i Kamešnici.

(Zlatibor Prgin)

● **Višednevna vježba splitskih vodiča.** Prema programu stručnog usavršavanja planinarskih vodiča, a posebno vodiča-pripravnika na stažu, Stanica planinarskih vodiča Split organizirala je višednevnu vježbu na Biokovu. Vježba je imala dva dijela. Prvi, pripremni dio, imao je oblik seminarskog rada sa zadatom temeljito proučavanja planine, posebno uže određenog područja, konsultiranje planinarsko-turističkih vodiča, druge literature i topografskih karata područja. Zatim je svaki pojedinac trebao izraditi pismeni rad prema zadanim elementima: kratak opis planine sa značajnim podacima o užem području, relacijama višednevne planinarske ture s odgovarajućim dinamičkim planovima kretanja, mogućnostima smještaja, bivakiranja i načinom prehrane, te neophodnom osobinom, zajedničkom i tehničkom opremom. Izvršni dio bila je višednevna planinarska tura s planiranim posebnim vježbama: vođenje planinara na relaciji: Kotišina - Vošac - Sv. Jure - Lokva - Šibenik - Borovac - Veliko Brdo, orientacija i čitanje karata u tijeku kretanja, individualno i skupno pripremanje jela, organizirano noćenje i prisilno bivakiranje na visini iznad 1500 metara, vježba iz alpinističke tehnike (upotreba cepina i dereza) i postavljanje rukohvata u dužini preko 100 metara. Ovakav način pripreme i ostvarivanja planinarske ture, s određenim posebnim sadržajima, čini vježbu složenijom, cijelovitijom i značajnijom. Osim toga, na vrlo jednostavan način se uočavaju posebne sklonosti pojedinca, jer svaki može doći do izražaja u onom dijelu posla koji mu najviše odgovara. Sudjelovalo je 14 planinarskih vodiča i pripravnika, vježbi su se pridružila i četiri vodiča iz Stanice planinarskih vodiča Makarska.

(Milan Sunko, prof.)

● **Slovenija '95.** U nedjelju 25. lipnja održan je I. međunarodni susret planinarskih društava željezničara pod nazivom "Slovenija '95" na Velikom Boču. Organizator PD "Željezničar" iz Maribora. Nazočni planinari željezničari iz Ljubljane, Celja i Maribora, te HPD "Željezničar" iz Zagreba. Najavljeni iz drugih zemalja nisu stigli. Vrlo lijepo organiziran susret, s kulturno-umjetničkim programom u bivšoj karauli "Nikola Hećimović" na Velikom Boču, tik uz slovensko-austrijsku granicu. Vidici povoljni. Šetnje do Žavcarjevog vrha (915 m) i tamošnjeg planinarskog doma vrlo ugodne. Ugodan doček u domu i u selima, posebno Slemenu, gdje su nam pokazali vrlo staru lipu i tisu. Vodili su domaćini na čelu s g. Borutom Cerkveničem, na zadovoljstvo svih sudionika. Povratak na Veliki Boč, s druženjem, uz dobru glazbu i ples, te raznolikom tombolom. Bilo je novog upoznavanja, ali i susreta sa starijima, koji su sudjelovali na mnogim pohodima po Sloveniji. Posebno treba spomenuti da su zastave Hrvatske i Slovenije krasile mjesto susreta. Čistoća, gostoljubivost i okoliš su bili besprijeckorni.

(Josip Sakoman)

● **Sportske i putne torbe i djeće naprtnjače,** od 32

kune nadalje (veleprodajna cijena za planinarska društva 20% popusta). Ilirk, Ogrizovićeva 13, 11000 Zagreb, od 8 do 16 sati, tel. 312-713.

● **Dan hrvatskih željezničara** održat će se u nedjelju 1. listopada na planinarskom domu "Željezničar" na Oštrcu, u Samoborskom gorju. U povodu proslave održava se već tradicionalni pohod. Onim planinarima i izletnicima kojima će to biti drugi ili četvrti pohod, bit će dodijeljene brončane odnosno srebrne značke. Pozivaju se svi dugogodišnji prijatelji, kao i oni koji želete po prvi puta doći na Oštrc da uživaju u prekrasnoj prirodi. Društvo će se potruditi da uz prigodni kraći program i primjerenu ponudu domara bude ugodno planinarsko raspoloženje. (Zorka Šafar Gruden)

● **Raspelo na Hunjki** - 5. postaja Križnog planinarskog puta. Planinari HPD "Zanatlja" Zagreb sudjelovali su od 8. do 10. srpnja na prvom zagrebačkom planinarskom Križnom putu u Mariju Bistrigu. Naime, trodnevno hodočašće preko Medvednice organiziralo je HPD "Stanko Kempny" iz Zagreba, na čelu s g. Tomislavom Pavlinom, noseći pritom drveni križ za mir i dobro u našoj Domovini. Zaustavivši se po usputnim kapelicama i raspelima-putašima, dali su nov sadržaj, odnosno duhovni sadržaj planinarskom hodočašću. Prije godinu dana planinari HPD "Zanatlja" s g. Josipom Majnarićem, predsjednikom društva, i donatorstvom uglednih zagrebačkih obrtnika, postavili su na Sljemenskoj cesti kod planinarskog skloništa Hunjka na Dan obrtnika 3. lipnja Raspelo, uz blagoslov sljemenskog župnika patra Slavoljuba Jelineka. Raspelo-putaš postavljeno je sa ciljem da se planinari vjernici i hodočasnici u mjesecu srpnju, kada je tradicionalno hodočašće u Mariju Bistrigu, zaustave, izmole molitvu, odmore, a potom krenu dalje na put. Sada s ponosom možemo reći da je postavljanje Raspela na Hunjku za dobrobit svima nama i budućim hodočasnicima i dobromanjernim planinarama, jer je i službeno uvršteno u 5. postaju Križnog planinarskog puta. Zato su s posebnim nadahnućem vrijedne planinarke i planinari HPD "Zanatlja", zajedno s g. Majnarićem, dočekali na Hunjki oko 210 hodočasnika za Mariju Bistrigu, kojima su, nakon obavljanja pobožnosti kod Raspela-putaša, ponuđeni za okrjepu čaj, kava i keksi. Bilo je užitak gledati kod našeg križa, i okolo njega, ta razdragana lica. Naš trud nije bio uzaludan, trud i užitak sjedinili su se u jedno i to predstavlja naše društvo. (V. Matanović)

● **Maturalni rad iz planinarstva.** U svibnju ove godine obranio je Tomislav Draganić u XIII. gimnaziji u Zagrebu maturalni rad pod naslovom "Slovenske Alpe". Mentor je bila profesorica Ines Štimac. Ovo bilo je zato jer je osnova radu bila planinarska literatura. (ŽP)

● **Filmski festival u Indiji.** Od 9. do 20. prosinca organizira Indijski planinarski savez međunarodni filmski festival. Održava se u istočnoj Indiji, dijelom u Darjeelingu i u području istočne Himalaje. Bogat pro-

gram. Kotizacija 250 dolara. Kontakti: Kalyan Charabority, Giri Doot, Chandannagar, Hooghly, W.B. India 712136, Fax (033)83638.

(ŽP)

● **Stoljetnica Aljaževog stupa.** Slovenski planinari ove godine slave stotinu godina otkad je Jakob Aljaž, župnik iz Mojstrane, dao na vrhu Triglava postaviti malo sklonište. Taj "Aljažev stolp" postao je simbolom slovenskog planinarstva i mjesto hodočašća ne samo planinara nego i svakog slovenskog rodoljuba. Hrvatski planinari također su česti posjetioci "stolpa", a spomenimo i činjenicu da je Aljaž 1924. godine izabran počasnim članom Hrvatskog planinarskog društva. On je osobno došao u Zagreb na svečanost uručenja. "Oduševljenje prisutnih nije poznavalo granice na očigled činjenice da je osobno došao u Zagreb da uzveliča proslavu HPD-a, ne mareći za tegobe puta, i ako već u dubokoj starosti ..." - zabilježio je jedan od očeviđaca. (ŽP)

Hrvatski planinari na Aljaževu stupu 1949. g.

● **U Alpama je 147 četiritisućaka.** Posebna komisija UIAA objavila je popis od 147 vrhova u Alpama koji imaju 4000 i više metara visine. Najviši je Mont Blanc (4807 m), slijedi Monte Bianco de Courmayeur (4765 m), dok Les Droites imaju "samo" 4000 m, a Aiguille de Rochefort 4001 metar. (ŽP)

Što se može kupiti u Savezu

KNJIGE I BROŠURE

Planinarstvo i alpinizam (Z. Smerke)	kn 50
Dodiri neba (D. Berljak)	50
Hrvatska planinarska književnost (Ž. Poljak)	50
Planine u hrvatskom slikarstvu (Ž. Poljak)	10
Planinarski dnevnik	20
Speleološki priručnik (br. 1 i 2)	10
Priručnik za markaciste	30
Vodič kroz uređene špilje RH	20
Vodič "Velebitska obilaznica"	20
Vodič po Samoborskom gorju	35

PLANINARSKI ZEMLJOVIDI

Sjeverni i srednji Velebit 1:50 000	35
Medvednica 1:50 000	50
Ivanščica 1:30 000	50
Samoborsko gorje 1:25 000	50
Gorski kotar 1:100 000	50
Panoramska karta "Samoborsko gorje"	25
Samoborsko i žumberačko gorje 1:50 000	35

RAZGLEDNICE

Zavižan (novi motivi)	2
Motivi sjevernog Velebita	1
500 Horvatovih stuba	1
Špilja Veternica	1
Lukina Jama	2,50

ZNAČKE

HPS (zlatna i niklana) 1 kom	25
120. obljetnica "Tragom prvog izleta HPD"	15
Značke s velebitskim motivima, 1 kom	20
Majice s motivom Zavižana (veći brojevi)	40

Za veće količine uobičajeni rabat. Narudžbe prima Hrvatski planinarski savez, 11000 Zagreb, Kozarčeva 22, telefon i faks 448-774. Radno vrijeme od 8 do 14 sati

SV. JURAJ NA BREGU

CAKOVEC - STARI GRAD

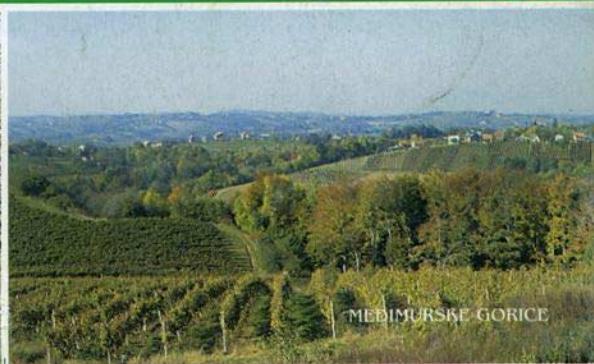
STRIGOVA

URESI MĐIMURSKOG PLANINARSKOG PUTA

GORNJOMEDIMURSKI KRAJOLIK

MĐIMURSKE GORICE

CHROMOS
Tvornica grafičkih boja

CHROMOS
Printing Ink factory

Za grafičku industriju proizvodimo:

- boje za sve tehnike tiska s pripadajućim primjesama,
- različita pomoćna sredstva za rad u tiskarama,
- grafičke lakove,
- po željama kupaca izradujemo boje i primjese.

Za industriju prerade plastičnih masa proizvodimo:

- boje za bojenje polietilena, polistirena, PVC-a u obliku granula,
- boje u tekućem stanju za bojenje polietilena, polistirena, ABS-a,
- boje za bojenje nezasićenih poliestera,
- boje za bojenje gume.

Zagrebačka 30, 41430 Samobor
Telefon: 041/ 782-122

Telefax 041/ 782-430
Telex: 21717 chrom rh